

M.G. de Koning

BEGRAVEN OF CREMEREN?

over de dood en daarna..

Oude Sporen 2008

INHOUD

Vooraf	4
1. De dood	6
Inleiding	6
Het ontstaan van de zonde.....	8
Als God willen zijn	8
De begeerte	9
De dood.....	10
De zondige natuur	10
Kijk op de dood	11
2. Begraven of cremeren	13
Geschiedenis cremeren.....	13
De omslag.....	15
Dieper liggende reden van cremeren	16
Dodenbezorging in de Bijbel.....	17
Eerbied voor het lichaam	19
3. Het lichaam	21
Verder kijken dan de dood	21
De eerste mens	22
De verandering door de zonde	23
Jezus Christus, de tweede mens	24
Het leven en de dood van Jezus Christus	25
De begrafenis van Jezus Christus	26
De norm: maatschappij of Bijbel	27
4. Het hiernamaals	29
De toestand na het sterven	29
De doden leven	30
Het paradijs	31

5. De opstanding van Christus – een feit!	33
Belofte van de opstanding.....	33
Begrafenis en opstanding horen bij elkaar	34
De opstanding	34
De opstanding van Christus: fundament van het christendom.....	35
De opstanding van Christus is te bewijzen	36
Bewijzen van de opstanding van Christus	37
Als er geen opstanding is.....	38
Christus is opgewekt.....	39
De regering van Christus	40
God alles en in allen.....	41
6. De lichamelijke opstanding – de hoop van de gelovige.....	43
De opstanding en de doop	43
Leven met de dood voor ogen	44
Dwaalt niet!	45
Vragen over de opstanding	46
Zo is de opstanding van de doden.....	47
Het opstandingslichaam.....	48
De eerste en de laatste Adam.....	50
Een verborgenheid onthuld.....	52
De dood verslonden tot overwinning	53
Nu leven voor de Heer	55
7. De lichamelijke opstanding – de vrees van de ongelovigen.....	57
De opstanding: geen ontkomen aan.....	57
De rechterstoel van Christus	58
De noodzaak van de rechtspraak	59
Laat u met God verzoenen!	60
Tot besluit	61

VOORAF

AMSTERDAM (ANP) – Vrijdag 20 februari 2004 – Voor het eerst in de geschiedenis zijn het afgelopen jaar in Nederland meer mensen gecremeerd dan begraven. Tot deze conclusie komt de Landelijke Vereniging van Crematoria (LVC). In 2003 zijn in Nederland 141.082 mensen overleden. Van hen zijn er 71.815 gecremeerd. In 2002 werd nog 49,8 procent van alle overledenen gecremeerd. Vorig jaar was dat 50,9 procent.

De eerste crematie in Nederland was negentig jaar geleden op 1 april 1914 en vond plaats in crematorium Westerveld van de Koninklijke Vereniging voor Facultatieve Crematie in Driehuis bij IJmuiden. ‘Uit historisch oogpunt is het een bijzonder moment dat voor het eerst meer mensen zijn gecremeerd dan begraven’, aldus bestuursvoorzitter J. Keizer van de Facultatieve Groep, die is voortgekomen uit de koninklijke vereniging.

De grote omslag van begraven naar cremeren kwam in de jaren zestig en zeventig. Volgens Keizer had dat alles te maken met de ontkerkelijking. ‘Tradities verschoven, mensen gingen op zoek naar nieuwe gewoonten.’ Daarnaast zijn mensen volgens hem minder angstig geworden voor het cremeren. ‘Ze zijn in de loop der jaren aan de gedachte gewend geraakt. Daarbij komt dat kinderen ook hun ouders gecremeerd zien worden en dan besluiten dat zelf ook te doen.’

Terwijl ik, op verzoek van het Zoeklicht, bezig was dit boekje te schrijven, verscheen in de krant bovenstaand bericht met recente cijfers over begraven en cremeren. Het bericht maakt melding van een, uit historisch oogpunt, bijzonder moment. Het vermeldt ook wanneer de grote omslag van begraven naar cremeren kwam. Koele, niet te loochenen cijfers, geven de periode van omslag aan. Aan die omslag ligt een oorzaak ten grondslag. Die vermeldt het bericht ook:

ontkerkelijking. Dat woord geeft een omslag aan in geloven, in denken, in stijl van leven.

In dit boekje wil ik aantonen dat de keus die gemaakt wordt tussen begraven of cremeren, voortkomt uit het geloof dat een mens heeft. Elk mens gelooft iets. Ook de mens die zegt in niets te geloven, gelooft iets, namelijk dat het met de dood over en uit is en dat er niets na de dood is.

Niemand kan bewijzen dat er niets na de dood is. Er zijn echter veel bewijzen dat er na de dood wél iets is. De Bijbel levert daarvoor overvloedig en betrouwbaar historisch materiaal. Hieruit blijkt dat de opstanding uit de dood geen zweverige vondst van misleide dwazen is, maar een controleerbaar feit. Dit feit komt uitgebreid aan de orde.

Verder ga ik in op de schepping van de mens, de oorsprong van de dood, de betekenis van het begraven, het waarom van de opstanding en de eeuwige verblijfplaats van de mens. Al deze onderwerpen horen aan de orde te komen bij de afweging die in de titel van dit boekje weergegeven wordt: begraven of cremeren.

Middelburg, januari 2005

Reageren? Dat kan. Mail, bel of schrijf naar:

E-mail: ger.de.koning@gmail.com

Tel. +31 (0)118 638458

4335 CX, Mortierestraat 18

1. DE DOOD

Inleiding

Het kerkhof en het crematorium (afgeleid van het Latijnse woord 'cremare' dat 'verbranden' betekent) horen bij de realiteit van het leven. Ze zijn niet uit het dagelijks leven weg te denken. Voor het kerkhof gold dat al langer, voor het crematorium pas sinds de vorige eeuw. Dat veel mensen liever niet aan die plaats en dat gebouw denken, verandert niets aan hun bestaan. Elke begrafenisstoet die ze zien, elk sterfgeval in hun directe omgeving, rouwadvertenties in kranten die ze doornemen, het drukt hen met de neus op de feiten.

Aan het maken van een keus tussen kerkhof en crematorium is niet te ontkomen. Die onontkoombaarheid ligt in het bestaan van de dood. Als mensen niet zouden doodgaan, zouden die plaatsen niet nodig zijn. Maar mensen gaan nu eenmaal dood. Dat is niet tegen te houden. Soms kan het leven nog wat gerekt worden, maar een keer gebeurt het, onherroepelijk. Bij het rekken van het leven denk ik dan niet alleen aan terminale patiënten, die nog een paar uur of een paar dagen in leven worden gehouden. Ik denk ook aan technieken die ontwikkeld en uitgetoet worden om mensen langer jong te houden. Het bezit van de eeuwige jeugd blijft echter een illusie, hoeveel geld je er ook voor over zou hebben.

Maar stel dat er een techniek zou komen waardoor mensen heel lang kunnen leven, zou daarmee tegelijk de kwaliteit van het leven verbeteren? Want wat heb je aan een leven in een wereld vol ellende, waarin je leven voortdurend gevaar loopt? Je moet constant uitkijken dat je niet voortijdig door de dood gegrepen wordt. Wie zal zeggen of de volgende terrorist zichzelf niet opblaast in de coupé waar u zit, of bij de bushalte waar u staat te wachten, of het gebouw waar u toevallig voorbijloopt, zoals het gebeurde en gebeurt in Jeruzalem, Moskou, New York, Istanboel, Bali.

Inderdaad, het is allemaal ver weg. Maar Madrid is al een stuk dichterbij. Terroristen kunnen overal op de minst gedachte plekken en ogenblikken toeslaan. Ik hoop niet dat dit doemscenario werkelijkheid wordt. Alleen al het denken aan die mogelijkheid kan de kwaliteit van het leven danig omlaag halen.

En wat te denken van de toename van zinloos geweld. Ondanks alle acties ertegen worden mensen nog steeds onvermoed doodgeschot of doodgeschoten. Iemand zal het maar op je gemunt hebben. Wie het is overkomen, kan het niet navertellen. Maar zou een van de slachtoffers hebben gedacht op die manier met de dood te worden geconfronteerd? Ook het drukker en vooral agressiever wordende verkeer en verschillende ziekten eisen hun slachtoffers op.

Er zijn ook die plotselinge ongelukken, zoals een vuurwerkkramp (Enschede) en een cafébrand (Volendam), die het leven van meerdere mensen, jong en oud, abrupt beëindigen. U kunt de volgende zijn. Het natuurgeweld eist zijn tol. Weer allerlei doemscenario's? Nee, ik geef slechts enkele herkenbare situaties waarin het leven constant gevaar loopt radicaal afgesneden te worden.

U zult met mij constateren dat met de voortschrijdende techniek de kwaliteit van het leven niet toeneemt, maar juist afneemt. Die wordt namelijk niet bepaald door de techniek, maar door de mens. De mens wordt steeds harder, bruter, gevoellozer.

De dood ligt altijd op de loer. Je kop daarvoor in het zand steken is dom, dan zie je helemaal niets meer. Eerder zouden we moeten vragen: maar hoe is de dood dan ontstaan? Heeft de dood altijd deel uitgemaakt van het leven? Nee, want we moeten nóg een stap in de keten terug. Zoals de begrafenis of crematie zijn oorzaak heeft in het bestaan van de dood, zo heeft ook de dood een oorzaak. De dood is geen ingeschapen iets. Dat het leven eindigt met de dood is niet altijd zo geweest. *De dood staat niet op zichzelf, maar is het noodlottig gevolg van de zonde.*

Het ontstaan van de zonde

En hoe is de zonde in de wereld gekomen? Door de mens. In de Bijbel staat het zo: *'Daarom, zoals door één mens de zonde in de wereld is gekomen en door de zonde de dood'* en *'het loon van de zonde is de dood'* (Rom. 5:12; 6:23). Over het begrip 'dood' zal niet veel misverstand bestaan. Maar wat betekent 'zonde'? Is dat alleen maar een ander woord voor 'jammer'? In die zin wordt het woord 'zonde' vaak in het spraakgebruik gebezigd. Maar dat is niet wat de Bijbel zegt. God zegt in Zijn Woord: *'De zonde is de wetteloosheid'* (1 Joh. 3:4). 'Wetteloosheid' wil niet zeggen 'zonder wet', maar 'zonder erkenning van gezag dat boven ons staat'.

De zonde kwam in de wereld toen Adam en Eva aten van de boom, waarvan God had gezegd dat ze daarvan niet mochten eten (Gen. 3:11). Met die handeling zetten zij het gezag van God opzij, ze stoorden zich er niet aan. Zonde is elk woord dat we spreken, elke handeling die we doen, elke gedachte die we koesteren, zonder dat we rekening houden met wat God zegt. Dat bedoelt het Schriftwoord *'de zonde is de wetteloosheid'* te zeggen. God is onze Schepper. Hij heeft ons gemaakt met het doel dat we voor Hem zouden leven. Mag Hij?

Omdat Hij onze Gebieder is, heeft Hij ook het recht een sanctie te zetten op dingen die we doen zonder dat Hij daartoe de opdracht heeft gegeven. Voor Adam en Eva was die sanctie: *'want ten dage dat gij daarvan eet, zult gij voorzeker sterven'* (Gen. 2:17).

Als God willen zijn

Voordat de zonde er was, leefde de mens in volmaakte vrede en harmonie met God en zijn omgeving. In het begin schiep God in zes dagen de hemel en de aarde. Op de zesde dag schiep Hij de mens, Adam en Eva. Op de voorgaande dagen had Hij voor hen een omgeving gecreëerd waarin zij zich optimaal gelukkig zouden voelen. Alles wat God had gemaakt, stond hun ter beschikking. God had hun

de grootst mogelijke zegeningen geschonken. In een speciaal voor hen toebereide plaats, het paradijs, mochten ze vrij genieten van alles wat daar was.

Er was slechts één beperking, één verbod. Ze mochten van een door God aangewezen boom niet eten. Door zich aan dit verbod te houden, zouden ze laten zien dat ze Hem gehoorzaam waren. Toch werden ze ongehoorzaam en aten wél van die boom. Ze keerden Hem de rug toe. Hoe kwam dat? Ze luisterden naar de duivel die in de gedaante van een slang tot Eva kwam. Hij ging listig te werk. Eerst zaaide hij twijfel in haar hart over de goedheid van God. Toen dat gelukt was, maakte hij de begeerte in haar wakker naar wat God verboden had. Wat was het lokmiddel? Zijn als God! Dat stempelt het gedrag van de mens tot op vandaag.

Zijn als God betekent: zelf bepalen wat je doet, je eigen leven invullen zonder dat je daarvoor verantwoording wilt afleggen aan een Ander. De duivel speelt sluw in op de begeerte van de mens naar meer en hoger. Ieder mens slaat zijn kaken hard in dit aas en slokt het naar binnen. Tegelijk met het aas gaat het vergif van de zonde mee naar binnen.

De begeerte

Misschien kent u het raadseltje: wat is de grootmoeder van de dood? De oplossing is: de begeerte. Hoor maar wat Jakobus zegt: *‘Maar ieder wordt verzocht als hij door zijn eigen begeerte meegesleept en verlost wordt. Daarna, als de begeerte bevrucht is, baart zij zonde; en als de zonde volwassen geworden is, brengt zij de dood voort’* (Jak. 1:14, 15). De kwaliteit van het leven is in de wortel aangetast door een verderf dat niet te stoppen is: de begeerte.

Vanaf het moment dat de begeerte zich van de mens meester maakte en hij daaraan toegaf, is het mis gegaan. Het is niet verstandig dit gegeven te ontkennen. Wie om zich heen ziet, en vooral: wie in zichzelf ziet, zal erkennen dat de begeerte een ingebakken, onuitroeibaar element van zijn bestaan uitmaakt. Geen

mens is vrij van begeerten en ook niet in staat daarvan vrij te komen. Geen mens is in staat zijn begeerten zodanig te beheersen dat hij zijn hele wezen kan besturen en laten functioneren zoals God het wil.

De dood

In het paradijs was de mens in de meest ideale omstandigheden. Toch heeft hij zich laten verleiden tot ongehoorzaamheid aan God. Toen ging in vervulling wat God als sanctie op de overtreding had gezet: de mens stierf. Hij is lichamelijk de dood gestorven, maar hij is ook geestelijk gestorven. Zijn geestelijke dood trad onmiddellijk in, want zijn contact, zijn gemeenschap met God was weg. De dood is niet alleen een lichamelijke zaak, het is ook een geestelijke zaak. Alles wat niet in verbinding met de levende God staat, is dood.

Mensen die leven in de zonde, zijn in Gods oog dode zondaren. In Efeziërs 2 vers 1 wordt tot de gelovigen in Efeze gesproken over *‘toen u **dood** was in uw overtredingen en zonden, waarin u vroeger hebt **gewandeld**’*. De lichamelijke dood is het gevolg van de geestelijke dood. De mens ging leven in vervreemding van God. Hij had niet slechts een zondige daad gedaan, maar zijn staat van onschuld was weg. God kon hem die niet teruggeven. Het paradijs was verspeeld.

De zondige natuur

De gevolgen van de zonde blijken ook bij de eerste kinderen die op aarde geboren worden. Kaïn en Abel zijn verwekt door zondige ouders, waardoor zij een zondige natuur meekregen. Die zondige natuur komt in beide zonen tot uiting. Abel erkent dat hij een zondaar is. Hij brengt een bloedig offer aan God, waarmee hij aangeeft zich bewust te zijn dat er zonder bloedstorting geen vergeving is (Hebr. 9:22).

Met het brengen van dit offer erkent hij dat een onschuldige als zijn plaatsvervanger bij God verzoening moest bewerken (Gen. 4:4). Hij zal van zijn ouders hebben gehoord over de zonde die zij hadden

begaan. Hij zal ook hebben gehoord dat God hen bekleedde met vellen van dieren (Gen. 3:21) als een bedekking van hun naaktheid voor God.

Met dit slachten van dieren wijst God al heel vroeg in de geschiedenis van de mensheid heen naar het werk van de Heer Jezus aan het kruis. Abel heeft begrepen dat hij als zondaar alleen met een onschuldig, bloedig offer bij God kan komen.

Maar Kaïn buigt zich niet voor God. In hem komt zijn zondige natuur op andere wijze tot uiting: hij vermoordt zijn broer Abel. Het geweld dat we vandaag om ons heen zien, is er al sinds de eerste mens heeft gezondigd. Door de zonde is de dood in de wereld gekomen, *'en zo is de dood tot alle mensen doorgedaan, doordat allen gezondigd hebben...'* (Rom. 5:12).

Elk mens is een nakomeling van Adam, die zijn natuur heeft overgedragen aan elk van zijn nazaten. Job erkent dat, als hij zegt: *'Komt ooit een reine uit een onreine – niet één'* (Job 14:4). David erkende dat, toen hij zei: *'Zie, in ongerechtigheid ben ik geboren, in zonde heeft mijn moeder mij ontvangen'* (Ps. 51:7).

Kijk op de dood

Wie ogen in zijn hoofd heeft, erkent dat elk mens de natuur van zijn ouders en uiteindelijk van Adam heeft. Dat hij die natuur heeft, wordt bewezen doordat hij zondigt. Dat elk mens een zondaar is, wordt bewezen doordat hij sterft. Ieder mens is vanaf zijn geboorte een zondaar en op weg naar de dood. De weg daarheen kan kort zijn, hij kan ook lang duren, maar het eindpunt is zeker. Je kunt op die wetenschap reageren door elke gedachte aan de dood uit je denken te bannen.

Nadenken over de dood is geen geliefkoosde bezigheid. Zeker niet als het leven je toelacht, je goed in de slappe was zit en je van alles kunt veroorloven wat het leven zo leuk maakt. Het breekbare, het kwetsbare van het leven wuif je weg. Wie dan leeft, die dan zorgt.

Je kunt ook op een andere manier aan de dood denken, namelijk vanuit het perspectief van het kortstondige van het leven. Dan wil je in de korte tijd die het leven duurt, eruit halen wat erin zit. 'Laten we eten en drinken, want morgen sterven wij.' Je bent dom als je zwartgallig op de dood gaat zitten wachten. Dood gaan we allemaal, maar nu leven we nog.

Hoe we ook tijdens dit leven met de dood omgaan, er komt een moment dat hij ons in zijn greep krijgt. Dan is het leven op aarde afgelopen. De laatste gang wordt gemaakt naar het kerkhof of naar het crematorium. Als de bijbehorende plechtigheid voorbij is, gaat het leven voor de achterblijvers weer verder. Naarmate de afstand tot de overledene groter is, herneemt het leven sneller zijn gewone gang.

2. BEGRAVEN OF CREMEREN

Geschiedenis cremeren

Het bestaan van de dood vraagt om bezinning wat er met het lichaam moet gebeuren. Daarbij gaat het momenteel om de keus tussen begraven of cremeren. Nadenken over die keus is lange tijd niet nodig geweest. Voordat men crematie op de politieke agenda plaatste, was begraven de enige optie die voor lijkbezorging in beeld was. Een stukje geschiedenis, ontleend aan het boekje 'Crematie in Nederland' (Uitgave van De Vereniging voor Facultatieve Crematie en de Wet op de Lijkbezorging, Matrijs Utrecht 1989) kan verhelderend werken.

In het boekje wordt gesteld dat crematie zich in een zeer korte periode heeft ontwikkeld tot een algemeen geaccepteerde vorm van lijkbezorging. Pas na de Tweede Wereldoorlog, met name in de jaren '60, nam het een grote vlucht in Nederland. Voor die tijd was het cremeren bepaald niet fatsoenlijk. Eeuw in, eeuw uit, was men immers gewend geweest de dierbare overledenen te begraven.

Ooit was het cremeren over heel Europa in zwang. Pas het Christendom heeft hierin verandering gebracht. De komst van het Christendom en de overgang van cremeren naar begraven gingen hand in hand. De crematie als een normale vorm van lijkbezorging in Europa verdween na de dertiende eeuw. Het duurde tot het midden van de negentiende eeuw voordat de crematiegedachte de geesten in Europa weer ging bezighouden.

Italië wordt wel beschouwd als het moederland dat de hernieuwing van de crematiepraktijk feitelijk heeft ingeleid. Al in 1873 vond de eerste verassing plaats in het op het Campo Santo te Milaan gelegen crematorium. De eerste wettelijke regeling van de lijkverbranding kwam ook in Italië tot stand, namelijk op 22 juni 1874. In 1878 volgde

Duitsland met een crematorium te Gotha in het Thüringer Woud. In Nederland duurde het allemaal wat langer.

De discussie kwam hier aan het eind van de 19^e eeuw pas goed op gang. In eerste instantie was hygiëne het belangrijkste discussiepunt. De begraafplaatsen werden door voorstanders van crematie als kweekplaatsen van ziektes en epidemieën voorgesteld. Bij crematie zou dit gevaar voor de volksgezondheid volledig verdwijnen. Maar tegenstanders van de crematie wezen op de begrafeniswetgeving van 1869, waarin al bepaalde voorwaarden waren opgenomen die een eerste stap betekenden om het genoemde gevaar het hoofd te bieden.

Een ander punt dat tegenstanders van crematie in de discussie noemden, was dat na lijkverbranding geen sporen zouden overblijven van een eventuele misdaad. Volgens de voorstanders zou een verplichte lijkschouw van twee artsen op tijd uitkomst bieden. Nog een discussiepunt was van economische aard en betrof de hoeveelheid ruimte die lijk, resp. as in beslag namen. De belangrijkste argumenten waren en bleven echter de ethische en godsdienstige overwegingen.

De voorstanders van de lijkverbranding lieten het niet bij een discussie alleen. In 1875 ontstond de 'Vereeniging voor lijkverbranding', die in het begin een vrij kleine, selecte aanhang had. In 1913 werd in ons land het eerste crematorium geopend. Toen daar in 1914 op 1 april de eerste crematie plaats vond, van dr. C.J. Vaillant, het oudste lid van de Vereniging voor Facultatieve Lijkverbranding, werd een procesverbaal opgemaakt, omdat de begrafeniswet geen crematie kende. In cassatie werden de beide aangeklaagden door de Hoge Raad der Nederlanden vrijgesproken van verdere vervolging. In 1955 is bij wet vastgesteld dat crematie is toegestaan. In 1968 werd de volledige gelijkstelling van cremeren met begraven bij wet geregeld.

De omslag

De omslag van begraven naar cremeren heeft alles te maken met de ontkerkelijking, zo stond in het krantenartikel dat ik op de eerste bladzijde van dit boekje aanhaalde. Dit blijkt ook uit een statistiek van de crematie in Nederland die in het boekje is opgenomen. Die statistiek geeft in de jaren '60 van de vorige eeuw een grote stijging te zien. In de periode 1924–1961 loopt het aantal crematies geleidelijk op van 265 in 1924 tot 3.940. In de periode 1961–1970 loopt dit aantal op tot maar liefst 14.949.

Dat heeft gedeeltelijk te maken met het wegvallen van wettelijke belemmeringen, waardoor voor ongodsdienstige mensen de weg werd vrij gemaakt om zich te laten verbranden in plaats van te laten begraven. De omslag betreft echter niet alleen ongodsdienstige mensen. Ook voor christenen vallen de belemmeringen weg. Ook dat zal zeker te maken hebben met de wetwijziging waarin crematie aan het begraven wordt gelijkgesteld. Maar de omslag bij christenen van 'weerstand tegen' naar 'acceptatie van' is voor een groot deel het gevolg van uitspraken van theologen die destijds groot gezag in gereformeerde en hervormde kring hadden.

In de brochure 'Godsdienst en crematie' van de hoogleraren in de theologie Van der Leeuw en De Vos vatten zij de discussie over cremeren als volgt samen: 'Niemand zal zover gaan dat voor een christen of in het algemeen voor een godsdienstig mens de crematie eis is. Wij beweren alleen dat voor het christelijk geweten de crematie evenzeer als de begrafenis geoorloofd is... Op grond van onze christelijke overtuiging vragen wij volledige vrijheid voor de voorstanders van crematie... Ook voor de wijze van dodenbezorging geldt: Ieder zij in zijn eigen besef ten volle overtuigd (Rom. 14:5).'

In zijn boekje 'Christen en crematie' dat als een 'pastorale handreiking ten dienste van geloofsbezinning op vragen rondom de crematie' moet dienen, komt ds. Th. Delleman tot de volgende conclusie: 'Het dode lichaam is bij de begrafenis tot een lijk

geworden zonder enige toekomst. Het zal definitief vergaan: aarde tot aarde, as tot as, stof tot stof. Daarom maakt het voor het christelijk geloof geen verschil of dit 'tot stof worden' via begraving of via crematie geschiedt. De bijbel kent geen verschil tussen stof en as. Toekomst is er alleen voor de overledene, die de Heer tot zich neemt.'

Met de uitspraken van deze heren theologen is de toon gezet voor het godsdienstig deel van Nederland. De vervreemding van de kerk en meer nog het niet meer zelf in de Bijbel lezen, doen zulke uitspraken in een voor deze uitspraken toebereide aarde vallen.

Dieper liggende redenen van cremeren

Zoals gezegd zijn er allerlei verstandig klinkende redenen naar voren gebracht om crematie weer als een aanvaardbaar alternatief van lijkbezorging ingeburgerd te krijgen. Maar dat zijn niet de meest wezenlijke redenen die aan de crematie ten grondslag liggen. Naar mijn stellige overtuiging liggen de belangrijkste redenen ervan in het geloof van de mens.

De diepere reden van de opkomst van de moderne crematie is het ongeloof. Mogelijk zijn sommigen zich dat niet bewust, maar dat verandert niets aan het feit. De al genoemde ontkerkelijking is in de ontstane verschuiving van begraven naar cremeren een factor van doorslaggevende betekenis. De bijbelse kijk op leven en dood wordt langzaamaan vervangen door een materialistische kijk op leven en dood waar voor geloof geen plaats meer is. Het verstand, de rede, bepaalt wat goed is. De verlichte mens werpt godsdienst als een verachtelijke zaak achter de rug.

De moderne, zelfstandig denkende en autonoom optredende mens, die zich niet wenst te verantwoorden voor zijn daden, wil zeker niet denken aan een God voor wie hij eens komt te staan. Hij stelt zich op als God en neemt het heft in handen bij het ongebooren leven: abortus wordt een gelegaliseerde vorm van moord. Hij stelt zich op als God en neemt het heft in handen bij het beëindigen van het

leven: euthanasie wordt een gelegaliseerde vorm van moord. Met de gedachte dat met de dood alles uit is, gaat het lijk in de oven: aan het lichaam wordt geen waarde en geen toekomst toegekend.

Onder invloed van het christendom is lijkverbranding vele eeuwen geen punt van bespreking geweest. Nu de invloed van het christendom steeds minder wordt, zien we een terugkeer van de crematie. Wat met crematie gezegd wordt, hoewel niet altijd zo bedoeld, is de ontkenning van een hiernamaals. Zelfs als moderne theologen nog wel iets overlaten van een hiernamaals, geldt dat niet voor het lichaam. Christelijke waarden en praktijken sneuvelen onder het geweld van oprukkende en indrukwekkende zogenaamde wetenschap, waaraan door invloedrijke theologen de schijn van waarheid wordt toegevoegd.

De nieuwe lijkverbranding is geboren uit het verlangen het lichaam voor altijd te vernietigen en het christelijk geloof in de opstanding van het lichaam belachelijk te maken. Dat geeft een tweeslachtig gevoel. Enerzijds loochent men de opstanding. Anderzijds wil men door de crematie toch het gevoel van onbehagen over een eventuele opstanding op een zo drastisch mogelijke wijze het zwijgen opleggen. Als er al een opstanding zou zijn, dan is dat na verbranding in elk geval onmogelijk. Alsof het voor God moeilijker zou zijn de moleculen van een vergaan lichaam tot leven te wekken dan de moleculen van as, waar ook bewaard of uitgestrooid.

Dodenbezorging in de Bijbel

Voor zover ik heb kunnen nagaan, kende men in het oude Oosten twee wijzen waarop men de doden bezorgde: het verbranden en het bijzetten of begraven van de lijken onder de aarde. Het verbranden was bij de Grieken sedert de 4e eeuw voor Christus in gebruik. Bij de Joden was het begraven van oudsher in zwang, net als bij de meeste volkeren van de oudheid, zoals de Hethieten (Gen. 23:6) en de Egyptenaren (Num. 33:4). De koninklijke begraafplaatsen (de

piramiden van Egypte?) worden in Job 3:14 vermeld. Hieruit blijkt in elk geval dat begraven oudere papieren heeft dan verbranden.

Er is bij begraven een aspect dat opvalt ten gunste van verbranding: uit begraven spreekt respect voor het lichaam. Het Oude Testament bevat veel voorbeelden van de grote eerbied van de Joden voor hun stervenden en doden (Gen. 15:15; 47:29; 49:29; 50:5, 24; Joz. 24:32; Richt. 8:32 ; 16:31 ; Ruth 1:17). De moederliefde van Rizpa (2 Sam. 21:10) levert een treffend bewijs van eerbied voor de lichamen van haar dode zoons, door de hele zomer lang de aasvretende dieren bij de lijken van haar zoons te weren. Wanneer een lijk onbegraven bleef liggen, werd het gewoonlijk een prooi van vraatzuchtige honden, andere wilde dieren en roofvogels. Onbegraven te blijven werd dan ook in de hele oudheid als de grootste schande beschouwd (1 Kon. 14:11; Ps. 79:2; Jer. 8:1; 9:22; 25:33; Ezech. 29:5).

In het Nieuwe Testament komen we geen voorbeelden van lijkverbranding als vorm van lijkbezorging tegen. Als er sprake is van een handeling met het dode lichaam, gebeurt dat met het oog op een begrafenis (Matth. 14:12; Hand. 8:2). Dat is ook zo als er duidelijk sprake is van een oordeel van God (Hand. 5:6–10).

Verbranden komt ook in de Bijbel voor. Dat gebeurt dan als een oordeel van God (2 Kon. 1:10, 12; Matth. 5:21, 22). Zelfs ter dood gebrachte misdadigers werden begraven (Deut. 21:23). Het begraven was zo'n oud en vaststaand gebruik, dat het verbranden van ter dood gebrachte misdadigers een smadelijke verzwaring van de straf was (Lev. 20:14; 21:9; Joz. 7:25).

Voor God is verbranding een gruwelijke zaak. Als Hij het gebruikt, is het een uiting van Zijn afschuw over de zonde. Als de mens het gebruikt zonder opdracht van God (bijv. 2 Kon. 23:6; 1 Kon. 13:2), wekt dat Zijn misnoegen op (Am. 2:1). Verbranding is een profetisch symbool van het eeuwig oordeel. In 2 Petrus 2:6 wordt de crematie van de inwoners van Sodom en Gomorra (Gen. 19:4–25; Deut. 29:23) gegeven als een voorbeeld van de straf van eeuwig vuur die allen ondergaan die zich niet bekeren (Jud. :7).

N.B. Het is goed te weten hoe we hebben te kiezen, zolang we zelf de keuze kunnen bepalen of voor anderen moeten beslissen. Maar we moeten ook accepteren dat er zich omstandigheden kunnen voordoen, die een keuze uitsluiten. We mogen ervan overtuigd zijn dat bij zulke omstandigheden God rechtvaardige maatstaven zal hanteren. We kunnen hierbij denken aan bijvoorbeeld de vele miljoenen Joden en anderen in de wereldoorlog 1940–1945, die ook geen keuze hadden, de gebeurtenissen in Hiroshima en Nagasaki, de martelaren die op een brandstapel omkwamen, een eventuele kernoorlog, enz.

Eerbied voor het lichaam

Iedere christen die zich afvraagt of hij zich zal laten begraven of cremeren, moet bij die afweging ook laten meewegen dat zijn lichaam niet van hemzelf is. Zijn lichaam is een tempel van de Heilige Geest (1 Kor. 6:19). Hij is voor een prijs gekocht (1 Kor. 6:20), namelijk de prijs van het bloed van Jezus Christus (1 Petr. 1:18, 19). Dat houdt in dat de christen geen vrije beschikking heeft over zijn lichaam. Hoewel na zijn dood zijn lichaam niet meer de woonplaats van God de Heilige Geest is, blijft zijn lichaam wel het bezit van God. De koopprijs is niet ongedaan gemaakt.

Ook het dode lichaam behoort God toe. Zelfs de duivel weet dat heel goed. Hij wilde het lichaam van Mozes (Jud. :9), ongetwijfeld om daarmee Israël tot afgoderij te misleiden. Maar God had een wacht bij het lichaam van Mozes geplaatst in de persoon van niemand minder dan de aartsengel Michaël. De duivel zal al zijn overredingskracht gebruiken om het lichaam in bezit te krijgen. Het lukte hem niet, want God heerst zowel over doden als over levenden (Rom. 14:9).

Het lot van ons lichaam laat God niet onberoerd, omdat het lichaam voor Hem kennelijk grote betekenis heeft. Dat blijkt al uit het feit dat Hij er door Zijn Geest in wil wonen, zodra een mens tot geloof komt (Ef. 1:13). Het antwoord op de vraag: begraven of cremeren?

betekent voor de christen dat hij zich afvraagt: op welke wijze verheerlijk ik met mijn lichaam God?

Maar het lichaam heeft kennelijk voor Hem ook grote betekenis als het gestorven is. Wat maakt nu de grote waarde van het lichaam voor Hem uit? Die vraag moet bij het nadenken over ons onderwerp ook aan de orde komen.

3. HET LICHAAM

Verder kijken dan de dood

Het kan niet zo zijn dat met het voorgaande alles gezegd is, wat er over dood en begrafenis of crematie te melden is. Dan zou misschien wel een keus gemaakt kunnen worden, maar het zou erop kunnen lijken dat de dood het laatste woord heeft en de begrafenis of crematie daarvan slechts de nagalm is. Als je alles alleen in aards perspectief beziet, zoals ik tot nu toe heb gedaan, is dat ook zo.

Daarmee beweer ik echt niet dat ik alle aspecten van deze verschijnselen naar voren heb gebracht. Er is zeker nog veel aan toe te voegen. Er kunnen nog heel wat nuanceringen worden aangebracht. Je zou bijvoorbeeld kunnen kijken naar de manier waarop mensen sterven, op welke manier ze daarmee omgaan, hoe ze zichzelf daarop wel of niet voorbereiden. Het ging mij om de grote lijnen van een onderwerp dat noodzakelijk eerst aan de orde moest komen.

Nu het uitgangspunt vastgesteld is, kunnen we verder gaan kijken dan de dood. We hebben gezien wat mensen kunnen doen met het dode lichaam. Maar ook daarbij wil ik niet stil blijven staan. Ik wil verder kijken dan alleen naar wat er gebeurt met de materie, met het lichaam als stof. Ik wil dus ook over het graf of de as (al dan niet uitgestrooid) heenkijken en kijken naar de betekenis die het lichaam voor God heeft en de bedoeling die Hij ermee heeft.

We zullen zien dat de dood niet het laatste woord heeft. We zullen zien dat er meer is dan alleen het aards perspectief. Er is een hiernamaals. Hoe het er daar uitziet, hoef ik niet te verzinnen. Ik hoef ook niet als waarheid aan te nemen wat mensen met bijna-dood ervaringen me daarover vertellen. De mens is geen betrouwbare bron. Wie een bijna-dood ervaring heeft gehad en daarover vertelt, hoeft helemaal niet bewust een fantasieverhaal op te hangen, maar

hij geeft mij geen objectieve informatie. Wat hij me vertelt, is een eigen, door mij niet te controleren ervaring.

De enige die me daarover echt kan informeren, is God. Hij staat buiten de dood, op Hem heeft de dood geen vat, Hij alleen heeft onsterfelijkheid (1 Tim. 6:16). Hij is de Enige die objectief de waarheid over de dood kan vertellen en dat ook doet. Dat doet Hij in Zijn Woord, de Bijbel.

Door Zijn Woord ben ik overtuigd geraakt over de oorsprong van de dood. Ik zou zelf niet op een relatie tussen zonde en dood gekomen zijn, als Hij het niet had gezegd. Zoals ik ben aangewezen op de Bijbel als het gaat om de oorsprong en betekenis van de dood, zo ben ik het ook als het gaat om de waarde van het lichaam en om zaken die achter de dood liggen.

De eerste mens

De mens is door God geschapen als een persoon die *'geest en ziel en lichaam'* is (1 Thess. 5:23). Zijn lichaam werd geformeerd van stof uit de aardbodem (Gen. 2:7; 3:19; Ps. 103:14). *'De eerste mens is uit de aarde, stoffelijk'* (1 Kor. 15:47). Hij werd een levend wezen doordat God hem de adem van het leven inblies (Gen. 2:7).

Bij de schepping van de mens is God anders te werk gegaan dan bij de schepping van de dieren. Toen God de mens schiep, deed Hij dat na overleg. Bij de dieren sprak Hij: *'Dat de aarde voortbreng'* (Gen. 1:24). Bij de mens zei Hij: *'Laat Ons mensen maken naar ons beeld, als onze gelijkenis'* (Gen. 1:26). God beraadslaagt als het ware bij Zichzelf.

Hij plaatst de mens over de schepping en verleent hem eigenschappen om in die positie ook te kunnen functioneren. Het 'beeld' van God zien we in de positie die de mens als hoofd van de schepping inneemt. Hij is daarin Gods vertegenwoordiger. De 'gelijkenis' van God komt tot uiting in het handelen van de mens: hij

heeft inzicht in de schepping, waardoor hij bijvoorbeeld de dieren namen kan geven (Gen. 2:19).

Door zijn lichaam neemt hij deel aan de schepping en is hij zichtbaar voor de dieren. Het lichaam is het instrument waardoor geest en ziel zich uiten en waardoor hij handelt. De ziel is de zetel van de persoonlijkheid en ook de bron van de lusten en gevoelens. Door zijn geest staat hij in verbinding met God.

Door zijn persoonlijkheidsbesef en zijn geest is hij ver boven de dieren verheven. Hij kan met overleg te werk gaan en geroepen worden tot het afleggen van verantwoording van zijn daden.

De verandering door de zonde

God had de mens dus in een schitterende omgeving geplaatst, in een positie van heerschappij en met kwaliteiten die hem in staat stelden aan alle verwachtingen te voldoen. Voor het onderhoud van zijn lichaam mocht hij gebruik maken van alle heerlijks dat overvloedig aanwezig was. Hij was afhankelijk van voedsel om in leven te blijven. Maar het voedsel was van een kwaliteit dat hij door voortdurend te eten ook voortdurend zou blijven leven en dan ook voortdurend kon genieten van alles wat God voor hem had gemaakt.

Toch was de mens niet alleen afhankelijk van voedsel om in leven te blijven. Hij was bovenal afhankelijk van God. Luisteren en gehoorzaam zijn aan wat God gezegd had, was de enige garantie voor een voortdurend leven. De Heer Jezus wijst daarop als de duivel Hem wil verzoeken om van stenen brood te maken en zo Zijn honger te stillen: *'Niet van brood alleen zal de mens leven, maar van alle woord dat door de mond van God uitgaat'* (Matth. 4:3, 4).

In de avondkoelte kwam God de mens opzoeken om met hem contact te hebben, een uitwisseling van gedachten. Bij alle geluk was dat het grootste geluk voor de mens. Maar ook voor God was het een vreugde met Zijn schepsel om te gaan. Er werd geen wanklank

gehoord. Totdat... die vreselijke gebeurtenis plaatsvond die we al voor ons hebben gehad.

Vanaf dat moment lag de vloek over de schepping. De dood had zijn intrede gedaan. Hoewel de mens niet ogenblikkelijk de lichamelijke dood stierf, waren de gevolgen van de zonde wel aan zijn lichaam te merken. Om aan de noodzakelijke behoeften van het lichaam te voldoen, moest hij er nu hard voor gaan werken. Aan het resultaat van zijn harde werken zouden ook de gevolgen van de zonde kleven (dorens en distels). De opbrengst zou hij al zwetend en niet in rust tot zich moeten nemen. Tenslotte zou zijn lichaam sterven en terugkeren tot de aardbodem waaruit hij genomen was (Gen. 3:17–19).

Jezus Christus, de tweede mens

Door de zondeval is de mens een zwakke, sterfelijke mens geworden. Het verlies is groot. Van zijn oorspronkelijke heerlijkheid is niet veel over, hoewel hij de kroon van de schepping is gebleven en als beeld van God zijn positie nog steeds heeft. David beseft dat, wanneer hij als het ware verbaasd uitroept: *‘Wat is de mens [dat is: de zwakke, sterfelijke mens], dat Gij zijner gedenkt,’* (Ps. 8:5a).

God heeft de mens, zoals deze geworden is, laten bestaan. Hij heeft hem niet vervangen door een andere Adam uit het stof van de aardbodem te formeren. God heeft andere, hogere plannen. Daarvan getuigt David als hij verder gaat in Psalm 8: *‘en [wat is] de zoon van de mens, dat Gij naar hem omziet?’* De verandering in bewoording heeft een diepe betekenis. Dit tweede deel van vers 5 uit Psalm 8 ziet op de Heer Jezus. Hij is de ware Zoon des mensen.

De Heer Jezus, de eeuwige Zoon van God, is Mens geworden. In Hem hervindt God als het ware Zijn welgevallen in de mens, zoals de engelen bij Zijn geboorte in hun lofprijzing zeiden (Luk. 2:14). De Heer Jezus heeft bij Zijn komen in de wereld een lichaam aangenomen dat God voor Hem had bereid (Hebr. 10:5). Dit lichaam was in niets te onderscheiden van andere mensen. Er hing geen stralenkrans om Hem heen. Integendeel: *‘Hij had gestalte noch luister, dat wij Hem*

zouden hebben aangezien, noch gedaante dat wij Hem zouden hebben begeerd. Hij was veracht en van mensen verlaten, een man van smarten en vertrouwd met ziekte, ja, als iemand, voor wie men het gelaat verbergt' (Jes. 53:2, 3; vgl. Fil. 2:6–8).

In de Heer Jezus staat de tweede mens, de laatste Adam, voor ons. In Hem begint God de geschiedenis van de mens opnieuw. Evenals Adam werd Hij verzocht door de duivel. Bij Hem gebeurde dat in een woestijn. Maar waar de eerste Adam in het paradijs viel, bleef de laatste Adam in de woestijn staande. Waar de eerste Adam ontrouw werd aan God en Hem onteerde, bleef de laatste Adam in alles trouw aan God en gaf Hem alle eer. Hij herstelde alles wat de eerste Adam uit handen had gegeven en in de handen van de duivel had gelegd.

Het leven en de dood van Jezus Christus

De Heer Jezus gebruikte Zijn lichaam om God te verheerlijken. Hij diende God daarin, zoals de mens dat altijd had moeten doen, maar niet heeft gedaan. Dat betekent dat Hij volmaakt aan Gods doel beantwoordde. Hij zondigde niet (1 Petr. 2:22). Hij kende de zonde niet (2 Kor. 5:21). In Hem is geen zonde (1 Joh. 3:5). Daardoor had Hij als enige Mens er recht op altijd te blijven leven.

Hij had de dood niet verdiend, die immers het loon van de zonde is. Toch stierf Hij. Dat deed Hij vrijwillig. Uit liefde. Zijn liefde voor Zijn God en Vader enerzijds en voor verloren mensen die de dood wel verdienden anderzijds, brachten Hem ertoe het loon van de zonde te ondergaan. Hij stierf aan een kruis dat voor Hem op een heuvel, Golgotha geheten, was opgericht.

Eerst werd Hij nog vreselijk mishandeld, gegeseld, bespot en bespuwd. De hele wereld keerde zich tegen hem. Alle boze machten spanden samen om Hem te vermoorden. Dat wilden ze al langer, maar ze kregen pas gelegenheid toen het Gods tijd was. Zes uren hing Hij aan het kruis. Ook toen bleef Hij het mikpunt van de spot van mensen.

Halverwege die zes uren veranderde het tafereel. Hoewel het midden op de dag was en de zon hoog aan de hemel stond, werd het volslagen duister. In die duisternis gebeurde waar al de voorgaande eeuwen naar was vooruitgezien en waarnaar tot in alle eeuwigheid naar zal worden teruggezien. Toen werd de Heer Jezus tot zonde gemaakt en nam Hij de zonden van allen die in Hem geloven op Zich en kwam zo voor Gods aangezicht. En God oordeelde Zijn Zoon. Hij spaarde Hem niet (Rom. 8:32). In volle hevigheid ontbrandde Gods toorn over de zonde, zodat de Heer Jezus zei: *'en Gij legt mij in het stof des doods'* (Ps. 22:16 SV).

De Heer Jezus onderging een niets ontziend oordeel van de kant van Zijn God. Hij ervoer de volle diepte van het gescheiden zijn van God vanwege de zonde, waaraan Hij op indrukwekkende wijze uiting gaf in de woorden: *'Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?'* (Ps. 22:2; Matth. 27:46; Mark. 15:34). De smart die in deze woorden ligt, is door ons niet te peilen.

Als Hij het hele werk heeft volbracht, geeft Hij Zijn geest over in handen van de Vader, laat het machtige *'Het is volbracht'* (Joh. 19:30) horen en sterft (Luk. 23:46).

De begrafenis van Jezus Christus

Wat gebeurt er dan met Zijn lichaam? Er zijn mensen die zich daar om bekommeren. Daar is Jozef van Arimathéa. *'Die ging naar Pilatus en vroeg om het lichaam van Jezus. En toen hij het had afgenomen, wikkelde hij het in een stuk linnen en legde Hem in een uitgehouwen graf waarin nog nooit iemand was gelegd'* (Luk. 23:52, 53). Johannes bericht in zijn evangelie dat Nicodémus hierbij hielp (Joh. 19:39). Samen hebben ze het lichaam van Jezus genomen.

En wat lezen we dan in Johannes 19:42? *'Daar legden zij dan [niet: het lichaam, maar] Jezus.'* Ik wijs hier met nadruk op, omdat hier blijkt dat het dode lichaam nog steeds de persoon is. Weliswaar niet compleet, dat wil zeggen zonder ziel en geest, maar daarom niet

minder de persoon. Het lichaam is niet het 'stoffelijk overschot' of 'omhulsel', een verpakking die na de dood niets meer waard is.

Deze conclusie is voor de afweging tussen begraven of cremeren van grote betekenis. Voor de christen is het zaak om bij alle vragen die hij in het leven tegenkomt te kijken naar de Heer Jezus. Dat betreft niet in de laatste plaats zijn houding tegenover elk nieuw maatschappelijk verschijnsel.

De norm: maatschappij of Bijbel

De maatschappij is voortdurend in beweging. Telkens dienen zich culturele veranderingen aan. Vragen als: waarin kan de christen meegaan, en: waarin niet? zijn vragen die telkens weer gesteld worden en ook gesteld moeten worden. De grote vraag die daarbij komt, is: waar zoeken we onze antwoorden? De maatschappij heeft zijn antwoorden, de politiek past de regels aan. Mensen die geen ander ijkpunt hebben dan wat algemeen aanvaard wordt geacht, stellen eenvoudig hun koers bij naar de algemene norm.

Gelukkig heeft de christen een onveranderlijke norm, waaraan alle veranderingen kunnen worden getoetst. Die norm is de Bijbel. Elke norm van de Bijbel vinden we volmaakt waargemaakt in de persoon van de Heer Jezus. Veel vragen worden opgelost als we Hem als Voorbeeld nemen en Hem volgen. In een van zijn artikelen tegen de crematie, rond 1875 gepubliceerd in 'De Standaard', zegt Abraham Kuyper het zo: 'Ik wil niet verbrand, ik wil begraven worden. Mijn Heer is begraven, ik wil ook begraven worden.'

Behalve het voorbeeld van wat met de Heer Jezus is gebeurd, hebben we ook het voorbeeld van een begrafenis die God heeft verzorgd. God heeft Mozes begraven (Deut. 34:6). Met die handeling heeft Hij het begraven van de doden als de juiste vorm van lijkbezorging bekrachtigd.

Als we nu naar aanleiding van de waarde van het lichaam van de levende mens vast hebben gesteld dat begraven worden de gepaste

vorm van lijkbezorging is, blijft nog de vraag naar de waarde van het dode lichaam en de betekenis van de begrafenis. We zullen zien dat het antwoord op die vraag alles te maken heeft met het geloof in een opstanding. Voordat we ons daarover uitvoerig laten informeren, wil ik eerst aandacht geven aan de toestand waarin de overledene zich bevindt tussen de dood en de opstanding.

4. HET HIERNAMAALS

De toestand na het sterven

Met het sterven van het lichaam houdt de mens niet op te bestaan. Zoals gezegd, heeft God bij de schepping van de mens hem Zelf de adem van het leven ingeblazen. Daardoor heeft hij een onsterfelijke geest en ziel gekregen. Daarin is hij onderscheiden van de dieren. Als de mens sterft, geldt dat voor het lichaam, niet voor zijn geest en zijn ziel. Salomo wist van de scheiding tussen geest en ziel enerzijds en het lichaam anderzijds, toen hij schreef dat *'het stof wederkeert tot de aarde, zoals het geweest is, en de geest wederkeert tot God, die hem geschonken heeft'* (Pred. 12:7).

Over de toestand van de mens na zijn sterven licht de Heer Jezus ons in. In Lukas 16:19–31 gunt Hij ons een blik in het hiernamaals. Hij vertelt daar de ware geschiedenis van twee mensen die sterven. Er sterft een arme die door de engelen wordt gedragen in de schoot van Abraham. Er sterft ook een rijke. Van hem wordt gemeld dat hij wordt begraven, zijn lichaam wordt in een graf gelegd. Mogelijk heeft hij een schitterende begrafenis gehad. Maar de Heer vertelt ook dat hij in pijnen verkeert.

Dat de arme in de plaats van troost en blijdschap verkeert en de rijke in de plaats van pijn, heeft niets te maken met hun armoede of rijkdom. De rijke is in de plaats van de pijn omdat hij in zijn leven alleen voor zichzelf leefde en geen rekening hield met God en zijn naaste. De arme is op de plaats van geluk en vrede omdat hij in zijn leven op God had vertrouwd. Beiden zijn zich volkomen bewust van hun situatie. Een zogenaamde 'zielenslaap', alsof de ziel van de mens na zijn dood geen bewustzijn zou hebben, is een verzinsel van de mens. Het is in strijd met de Schrift (vgl. Openb. 6:9–11).

Geest en ziel leven na de dood in volledig bewustzijn verder op een plaats, waarvoor ze in hun leven op aarde een keus hebben gemaakt.

De rijke man weet dat hij de verkeerde keus heeft gemaakt. Aan die keus is tot in eeuwigheid niets meer te veranderen en aan zijn pijn en kwellingen evenmin.

De rijke heeft op aarde ook de mogelijkheid gehad zich te bekeren. Hij had namelijk 'Mozes en de profeten' tot zijn beschikking, maar hij heeft er niet naar geluisterd. Dat blijkt uit het antwoord dat Abraham hem geeft op zijn verzoek om Lazarus naar zijn vijf broers te sturen 'opdat hij ernstig tot hen kan getuigen' (Luk. 16:27, 28). Waar hij zich op aarde geen zorgen om maakte, maakt hem nu heftig bezorgd: hij wil niet dat zijn vijf broers daar ook komen. Maar Abraham wijst hem erop dat zij geen ander middel hebben dan wat hij had: Mozes en de profeten, ofwel de Schrift, het geschreven Woord van God.

Abraham verbindt daaraan de waarschuwing dat, als zij niet naar Gods Woord luisteren, zij zich zelfs niet zullen laten overtuigen door iemand die uit de doden opstaat. Ook vandaag is Gods Woord nog steeds het middel, waardoor de mens bekend kan worden met wat God van hem vraagt (Joh. 5:24). Niet wonderen, zelfs niet van de indrukwekkendste soort, overtuigen een mens in zijn geweten dat hij een zondaar voor God is. Dat doet alleen Gods Woord.

De doden leven

De geschiedenis van de rijke man en de arme Lazarus toont aan dat de doden leven. Bij een andere gelegenheid verwijst de Heer Jezus naar de geschiedenis van Mozes bij de brandende braamstruik. De aanleiding daartoe is de strikvraag over de opstanding waarmee sadduceeën naar Hem toe komen. Sadduceeën zijn mensen die zeggen dat er geen opstanding is (Hand. 23:8). Op een door hen verzonnen geval antwoordt de Heer Jezus: *'U dwaalt, daar u de Schriften niet kent, noch de kracht van God'* (Matth. 22:29). Wie de Schrift en de kracht van God buiten beschouwing laat, slaat aan het dwalen.

De Heer wijst hun vervolgens op wat ze zelf kunnen lezen. Maar ze moeten wel goed lezen én beseffen dat het tot hén gezegd wordt. Als

wij dat doen, zullen we achter de waarheid van de opstanding komen. De Heer Jezus licht toe: *‘Wat nu de opstanding van de doden betreft, hebt u niet gelezen wat door God tot u gesproken is, toen Hij zei: ‘Ik ben de God van Abraham en de God van Izaäk en de God van Jakob’? Hij is niet de God van doden maar van levenden’* (Matth. 22:31, 32). Lukas voegt in zijn verslag hieraan toe: *‘want voor Hem leven zij allen’* (Luk. 20:38). Ten aanzien van de sadduceeën voegt Markus in zijn verslag hieraan toe: *‘U dwaalt heel erg’* (Mark. 12:27).

Geest en ziel van de gelovigen bevinden zich in het hiernamaals in de tegenwoordigheid van de levende God. Sinds de dood van de Heer Jezus is dat het paradijs. Dat horen we de Heer Zelf zeggen tegen de rover aan een kruis naast Hem, die zich vlak voor zijn dood in geloof tot de Heer Jezus keerde: *‘Vandaag zult u met Mij in het paradijs zijn’* (Luk. 23:43). Dit was het antwoord van de Heer op de geloofsbelijdenis van de man: *‘Jezus, denk aan mij, wanneer U in uw koninkrijk komt’* (vs. 42).

Het paradijs

Dit was natuurlijke geweldige geloofstaal. Daarmee gaf de man aan te geloven dat de hulpeloze, door iedereen verworpen Kruiseling naast hem een Koning was, die met Zijn dood het koninkrijk niet verspeelde, maar het in de opstanding zou aanvaarden. Als troost mocht hij tot dat ogenblik aanbrak, bij de Heer Jezus in het paradijs zijn.

Ook voor Paulus was het paradijs een schitterend vooruitzicht. De dood was voor hem niet *‘de koning der verschrikkingen’* (Job 18:14), maar een knecht die hem bracht op de plaats waar hij *‘met Christus’* zou zijn en waar het *‘verreweg het beste’* was (Fil. 1:23).

Dit *‘tussenportaal’*, het paradijs, is alleen voor hen die in Christus ontslapen, die dus door het geloof in Hem en Zijn werk aan het kruis met Hem verbonden zijn. In deze prachtige *‘wachtkamer’* waar Christus alles is, zien zij, zoals de gekruisigde boosdoener beleed, uit naar het moment dat Hij Zijn heerschappij zal aanvaarden. Om

daarnaar uit te zien, terwijl we nog op aarde zijn, is geloof nodig, zoals de rover aan het kruis dat had. Dat geloof wordt in het evangelie gepredikt.

Maar hoe heerlijk het in het paradijs ook is, het is een onvolmaakte situatie. De persoon is niet compleet. Ziel en geest verheugen zich, maar het lichaam is nog in het graf. Met die situatie kan God nooit genoeg nemen. Het werk van de Heer Jezus tot verlossing van de mens betreft de verlossing van de totale mens: geest, ziel én lichaam. Nu al hebben geest en ziel van de kinderen van God deel aan de verlossing. De verlossing van het lichaam is nog toekomst. Daar zien we naar uit (Rom. 8:23).

Het volle resultaat van wat Christus heeft volbracht, zal in de opstanding gezien worden. Wat met de opstanding verbonden is en wat deze inhoudt, is het volgende onderwerp van ons onderzoek. Omdat ook de Bijbel daarover uitvoerig spreekt, kan ik dit onderwerp niet met een paar regels afdoen. Als God het kennelijk heel belangrijk ons daarover uitgebreid te informeren, zal het van wijsheid getuigen als we er de tijd voor nemen om naar Hem te luisteren.

5. DE OPSTANDING VAN CHRISTUS – EEN FEIT!

Belofte van de opstanding

Het is al gezegd: begraven als vorm van lijkbezorging is altijd gebruik geweest in bijbelse tijden. De eerste begrafenis waarvan in de Bijbel sprake is, is de begrafenis van Sara door Abraham (Gen. 23:19). In dat hoofdstuk zien we hoeveel moeite en geld Abraham ervoor over heeft Sara te begraven. Verder lezen we in Genesis nog over de begrafenis van Rachel (35:20), van Izaäk (35:29), van Jakob (50:13) en van het leggen van Jozef in een kist (50:25, 26).

Waarom zouden de aartsvaders zo te werk zijn gegaan? Voordat Abraham Sara begroef, zijn er al heel wat mensen gestorven. We lezen over hun dood. Maar over hun begrafenis horen we niet. Dat komt omdat God Zijn waarheid gaandeweg in Zijn Woord ontvouwt. Telkens voegt Hij nieuwe onderwerpen toe aan wat Hij al heeft bekendgemaakt.

Dat Hij pas vanaf Abraham over begrafeningen gaat spreken, heeft te maken met Zijn beloften die Hij aan Abraham en zijn nageslacht heeft gedaan. God heeft Abraham, Izaäk en Jakob beloften gedaan die bij hun leven niet zijn ingelost. Het zijn beloften die zelfs vandaag de dag nog op hun vervulling wachten.

Maar toen Abraham stierf, vervloog zijn hoop niet. Hij en de andere gelovigen van de oude dag zijn *'allen gestorven, zonder de beloften te hebben ontvangen, maar zij zagen het in de verte en begroetten het'* (Hebr. 11:13). Abraham en de anderen zijn gestorven met het oog gericht op de toekomst. Zij geloofden in de opstanding. Abraham had God met het offeren van Izaäk leren kennen als de God van de opstanding: *'Hij heeft overwogen dat God machtig was hem zelfs uit de doden op te wekken'* (Hebr. 11:18).

Begrafenis en opstanding horen bij elkaar

Abraham en zijn nakomelingen hebben dus altijd uitgezien naar de opstanding. Ze doen dat nu nog steeds. Wij zijn in de gelukkige omstandigheid dat we het Nieuwe Testament bezitten. Daarin wordt ons ontvouwd wat de gelovigen in het Oude Testament maar vaag hebben gezien. Om te begrijpen wat de opstanding betekent, hebben we wel de voorlichting van de Heilige Geest nodig, maar daar mogen we op vertrouwen als we verlangend zijn van God te horen wat Hij over de opstanding te zeggen heeft.

Hét hoofdstuk over de opstanding in de Bijbel, 1 Korinthiërs 15, begint met dat evangelie. Paulus zegt van het evangelie waarmee hij bij de Korinthiërs was gekomen, dat ze dat hadden aangenomen en dat ze daardoor behouden werden. Hij vertelt hun nog een keer, waar het in het evangelie om gaat. Dat doet hij dit keer schriftelijk, zodat wij het nu ook weten: *‘Want ik heb u in de eerste plaats overgegeven wat ik ook ontvangen heb: dat Christus voor onze zonden gestorven is, naar de Schriften; en dat Hij is begraven, en dat Hij op de derde dag is opgewekt, naar de Schriften’* (1 Kor. 15:1–4).

Door de uitdrukking ‘naar de Schriften’, wordt de zin in twee delen verdeeld. We zien dan dat in het tweede deel van de zin ‘begraven’ en ‘opgewekt’ bij elkaar horen. Dat is van grote betekenis. Paulus komt daar later in dit hoofdstuk nader op terug.

De opstanding

Waar hij eerst op doorgaat, is het feit van de opstanding en de getuigen ervan. Het is belangrijk goed naar zijn argumentatie te luisteren. Waarom gaat hij daar zo uitvoerig op in? Omdat er mensen in Korinthe waren (*‘sommigen onder u’*, 15:12) die zeiden dat er geen opstanding is. Dat waren collega’s van de sadduceeën uit de dagen van de Heer Jezus. En die collega’s zijn ook vandaag nog steeds niet uitgestorven. Zij plaatsen de Bijbel in de beklagdenbank en beschuldigen Gods Woord ervan dat het onwaarheid over de

opstanding verkondigt. Paulus kon de Korinthiërs en kan ook allen die vandaag de opstanding loochenen, wijzen op een enorm aantal getuigen van de opstanding (15:5–8). Het zijn allemaal getuigen à decharge, getuigen die de beschuldigingen als leugens ontmaskeren.

Hij stelt ze voor. Eerst Petrus. Hij verklaart dat de Heer Jezus aan hem is verschenen. Nee, hij heeft zich niet vergist, hij heeft niet gedroomd en ook geen engel gezien. Het was werkelijk de Heer Zelf. Als alle discipelen samen zijn, komt de Heer Zelf in hun midden, eerst op de dag van Zijn opstanding en precies een week later weer. Twijfelt iemand aan het getuigenis van deze mannen? Het zijn stuk voor stuk nuchtere, eerlijke, betrouwbare mannen, die goed weten waarover ze het hebben.

Paulus wil elke twijfel aangaande dit feit uitsluiten en wijst erop dat de Heer Jezus na Zijn verschijning aan de discipelen aan wel meer dan vijfhonderd broeders tegelijk is verschenen. Als iemand die getuigen persoonlijk wil gaan vragen, kan dat in de meeste gevallen gebeuren, want veel van hen leven nog. Het kan toch niet zijn dat al die honderden mensen allemaal op hetzelfde ogenblik iets gezien hebben dat er helemaal niet was?

De opstanding van Christus: fundament van het christendom

Het verschil tussen het graf van de Stichter van het christendom en het graf van de stichter van de Islam is een van de meest wezenlijke verschillen tussen de beide godsdiensten. De Mohammedanen beroemen zich erop dat hun godsdienst hoger is dan het christendom, omdat zij in Mekka het graf van Mohammed, de grote profeet, kunnen aanwijzen. Het christendom daarentegen, zo zeggen zij, heeft een leeg graf en daarbij weet men nog niet eens in welk graf Christus heeft gelegen.

Maar dat is juist het meest wezenlijke van het christendom, want het christendom begint met een *leeg* graf. De opstanding van Christus is fundamenteel voor het christelijk geloof. Als zou blijken dat Christus

niet werkelijk is opgewekt, zou het christendom op een illusie steunen en weggevaagd zijn.

De opstanding van Christus is te bewijzen

Het geloof twijfelt er niet aan dat de opstanding een feit is. Maar er zijn twijfelaars die zekerheid zoeken. De Schrift bewijst de opstanding. Iemand die objectief informatie wil over de opstanding en daarvoor de ter beschikking staande bronnen onbevooroordeeld wil raadplegen, zal door een overvloed aan betrouwbaar materiaal overtuigd worden. Er is geen feit in de geschiedenis dat zo duidelijk bewezen is als de opstanding van Christus. Wat dat betreft staan de feiten aan de kant van de christenen die in de opstanding geloven.

De bewering dat de opstanding in strijd is met de moderne wetenschap is niet wetenschappelijk te onderbouwen. De wetenschap kan niet bewijzen dat iets onmogelijk is. Wil een wetenschapper dat toch, dan komt dat voort uit zijn geloofsovertuiging. Hij gaat uit van natuurwetten waarbij de opstanding niet past. Moderne theologen sluiten zich bij zulke wetenschappers aan en beweren ook dat de opstanding onzin is.

De opstanding is altijd onaanvaardbaar geweest voor ieder mens. Het probleem daarbij is niet zijn verstand, maar zijn hart. Het hart is verduisterd door de zonde, het denken is verduisterd. Alleen wie zijn hart openzet voor de waarheid is te overtuigen.

En de opstanding is te bewijzen. Hoe bewijs je in het algemeen iets dat in het verleden heeft plaats gevonden? Hoe komt het dat we zo zeker weten en als bewezen beschouwen dat de slag bij Nieuwpoort in 1600 plaatsvond? Niemand van ons was erbij aanwezig. Toch geloven we het, omdat die gebeurtenis heel goed is gedocumenteerd. Als de documenten betrouwbaar zijn, zijn de feiten betrouwbaar.

Bewijzen van de opstanding van Christus

Zo is het met de opstanding van Christus. De evangeliën zijn betrouwbare verslagleggingen. De documenten van het Nieuwe Testament zijn geschreven binnen enkele tientallen jaren na de gebeurtenissen. Zou het mogelijk zijn dat tienduizenden, ja miljoenen mensen tot geloof komen, als het christendom slechts op een verzinsel of leugen of zinsbegoocheling gebaseerd zou zijn?

Vele ooggetuigen waren nog in leven. Dat waren niet alleen de genoemde getuigen die de gebeurtenis vanuit hun geloof in de Heer Jezus bevestigden. Ook ongelovige ooggetuigen leefden nog. Zouden zij de feiten niet met kracht hebben weersproken als er leugen en bedrog in het spel was? Maar er waren geen mensen die konden loochenen dat het graf van Jezus Christus leeg was.

De verslagen in de evangeliën zijn geschreven door mensen van een onberispelijke levensstandaard, eerlijke mensen van onbesproken gedrag. De verslaggevers waren mensen die van dichtbij en na onderzoek tot het verslag zijn gekomen. De evangeliën bevatten ooggetuigenverslagen. Lukas wijst in zijn verslag op hen. Zelf doet hij nauwkeurig onderzoek naar alle gebeurtenissen voordat hij ze te boek stelt (Luk. 1:1–4). Het is van belang naar het getuigenis van deze evangelisten te luisteren.

De discipelen waren niet de mensen die met een leugen de wereld zijn doorgegaan. Er was geen geld en eer aan te verdienen, alleen haat en vervolging. Toch gingen ze, lieten hun gezin in de steek, waren bereid te sterven voor, niet een leugen, maar voor Christus, om voor Hem gemarteld te worden.

Waarom zou een mens niet geloven wat zo overduidelijk een geschiedkundig feit is? Er zijn zoveel verhalen van gebeurtenissen in het verleden die we aannemen, ook zonder erbij aanwezig te zijn geweest. Waarom geloven mensen niet dat de opstanding heeft plaatsgevonden, ondanks zoveel betrouwbare getuigenissen? Daar kan maar één reden voor zijn: zij willen het niet.

Als er geen opstanding is...

Voor wie absoluut niet in de opstanding wil geloven, is er geen hoop. Maar wie na dit intermezzo met bewijzen dat de opstanding van Christus een historisch niet te loochenen feit is, toch meer wil weten, mag mee terug naar 1 Korinthiërs 15. We pakken in vers 12 de draad op van de argumentatie die Paulus volgt tegenover hen die zeggen dat er geen opstanding is. Hij stelt hun de gevolgen van hun opvatting helder en indringend voor ogen. Het is in het belang van ons onderwerp dat we zijn argumenten op de voet volgen. Als we ons hart openstellen voor zijn onderwijs, zal dat veel licht geven over de opstanding.

Op een heel eenvoudige manier wordt in vers 12–19 aangetoond hoe vérstrekkend de loochening van de opstanding is. Wanneer we rustig deze verzen doorlezen, voelen we de kracht van het betoog van de apostel heel goed aan. Het is allemaal even helder en klaar.

Paulus zegt als het ware: ‘Jullie moeten even doordenken, beste Korinthiërs, wat het eigenlijk wil zeggen als jullie niet meer in de opstanding van doden geloven. Luister goed: als er geen doden ontstaan, is ook Christus niet opgewekt; als Christus niet is opgewekt, heeft jullie geloof geen enkel nut, want jullie zijn dan nog in je zonden. En wij zijn dan valse getuigen geweest, want wij hebben jullie maar wat de mouw gespeld in onze prediking. En degenen die al ontslapen zijn, zijn verloren.

Wat zijn we een stelletje grote sufferds, als wij alleen in dit leven onze hoop op Christus zouden stellen. Dat zou betekenen dat wij in dit leven afstand doen van de pleziertjes en genoegens van de wereld en in plaats daarvan beproevingen meemaken, terwijl er niets tegenover staat in het hiernamaals. Wij zijn dan de ellendigste van alle mensen. Nu hebben we niets en straks hebben we niets. Alles voor niets.’

De Korinthiërs bedoelden dat allemaal niet zo, maar Paulus toont aan dat dit de gevolgen zijn van wat sommigen onder hen zeiden. Juist de

opwekking van de Heer Jezus door God is het zekere bewijs dat alle zonden van alle gelovigen zijn weggedaan. Je ziet hier ook hoe onafscheidelijk Christus met de gelovigen verbonden is. Wat voor de gelovigen geldt, geldt ook voor Christus. Worden de gelovigen niet opgewekt? Dan is ook Christus niet opgewekt!

Christus is opgewekt

De verzen 20–28 vormen eigenlijk een soort tussenzin in dit hoofdstuk. Sommige vertalingen geven dat ook aan door dit gedeelte tussen haakjes te zetten. Vers 29 sluit aan op vers 19. Deze tussenzin geeft een schitterend overzicht van de loop van de geschiedenis vanaf de opstanding van Christus tot en met de eeuwige heerlijkheid, waar de tijd is opgehouden. Het is wel erg beknopt, maar de toekomst straalt je tegemoet.

Paulus wil, voordat hij doorgaat met nog meer argumenten op te noemen om de dwaasheid van de dwaling aan te tonen, eerst de geweldige positieve gevolgen van de opstanding van Christus laten zien. Na de troosteloze conclusie die hij getrokken heeft in het geval dat Christus niet zou zijn opgestaan, klinkt vers 20 als een juichkreet: Christus is opgewekt! Hij is opgewekt uit de doden. Dat wil zeggen dat Hij tussen al de doden uit als Enige is opgewekt. Hij werd opgewekt, terwijl alle andere doden in het graf bleven. Hij wordt de eersteling genoemd, want Hij is de eerste die opgewekt werd, maar later zullen er nog meer volgen.

In vers 23 gaat Paulus daarop door. Degenen die later zullen volgen zijn de gelovigen, want er wordt gesproken over ‘hen die ontslapen zijn’, en het woord ‘ontslapen’ wordt alleen voor gelovigen gebruikt. Ook dat komt in vers 23 duidelijk naar voren. Maar eerst geeft Paulus in vers 21 en 22 aan wat God met de opstanding wil zeggen. Het indrukwekkende van de opstanding van de Heer Jezus is, dat de dood overwonnen is door een mens!

De dood is ook in de wereld gekomen door een mens, Adam. Maar nu is door een andere Mens de opstanding van de doden een realiteit

geworden. Het leek erop dat de dood het laatste woord had en dat alle plannen van God niet uitgevoerd konden worden. Niemand is ooit ontkomen aan de gevolgen van Adams daad, allen zijn gestorven. (Dat door de macht van God Henoch (Hebr. 11:5) en Elia (2 Kon. 2:11) zonder te sterven naar de hemel zijn gegaan staat hier buiten en bevestigt alleen maar dat de macht van God eraan te pas moet komen om aan de dood te ontkomen.)

De regering van Christus

Tegenover Adam staat Christus. Omdat Christus opstond uit de dood, zullen allen die bij Hem horen een keer levend worden gemaakt. In vers 23 zien we dat er een volgorde in de opstanding is. Er is niet zoiets als een algemene opstanding. De eersteling, Christus, is al opgestaan. Allen die vanaf Abel (hij is de eerste gelovige die stierf) in het geloof gestorven zijn, zijn nog steeds in de graven. Maar dat zal veranderen wanneer Christus terugkomt. Dan zal Hij allen die in de graven zijn en Hem toebehoren, uit die graven te voorschijn roepen, zoals Hij Lazarus uit het graf riep (Joh. 11:43).

Vervolgens zal Hij Zijn koninkrijk oprichten in deze wereld en er duizend jaar lang over regeren. Dat staat niet met zoveel woorden in dit gedeelte, maar dat kunnen we afleiden uit vers 24 en de volgende verzen. Een heerlijke tijd van vrede en gerechtigheid zal dat zijn. Over deze tijd staat heel veel in de profetieën van het Oude Testament. Ook in het Nieuwe Testament treffen we verschillende gedeeltes aan die gaan over de openbare regering van de Heer Jezus.

Na die heerlijke tijd geeft Hij het koninkrijk over aan God de Vader. Dan is het einde van al het tijdelijke gekomen en begint de eeuwigheid. Bij Hem is het niet gegaan zoals bij alle andere heersers over de koninkrijken van de aarde, aan wie de regering ontnomen werd door vijanden, of die hun regering overdroegen aan andere (falende) heersers. Hij draagt Zijn koninkrijk ongeschonden over aan God, gezuiverd van alle kwaad. Zijn regering is een volmaakt rechtvaardige regering waarin voor het verkeerde geen plaats is.

God alles en in allen

Voor Zijn vijanden is er geen mogelijkheid meer om aan de macht te komen. Zij worden volledig beheerst door Hem en nooit zullen zij meer in opstand kunnen komen. Dat ligt opgesloten in de uitdrukking 'onder Zijn voeten gelegd'. Dit geldt niet alleen voor alle aardse machten, maar ook voor de laatste vijand die teniet zal worden gedaan, de dood. Door middel van de dood oefent de duivel nog zijn terreur uit over allen die hij in slavernij houdt (Hebr. 2:14).

De dood zal pas helemaal aan het eind van de tijd volledig uit de schepping worden gebannen. Door de macht van de Heer Jezus zullen dus ook de ongelovige doden uit hun graven, of waar ze ook maar zijn, te voorschijn geroepen worden en geoordeeld worden naar hun werken. Dat moment staat op aangrijpende wijze beschreven in Openbaring 20:14.

Er bestaat dus geen enkele twijfel over de allesbeheersende, eeuwige regering van Christus: alles is zonder uitzondering aan Zijn voeten onderworpen. Het is duidelijk dat als God Hem alles onder de voeten heeft gelegd, God Zelf niet onderworpen is. God vormt dus een uitzondering op dit 'alles'.

Als er staat dat ook de Zoon Zelf aan God onderworpen zal zijn, heeft dat betrekking op de eeuwigheid. Hoe moeten we ons dat nu voorstellen? De Zoon is toch God? Is God dan onderworpen aan God? Dit is niet uit te leggen. We staan hier voor een niet te doorgronden geheimenis. Het wonder van de Persoon van de Zoon bestaat hieruit dat Hij God en Mens in één Persoon is, volmaakt God en volmaakt Mens. Hij was eeuwig God en is Mens geworden, zonder dat Hij ophield God te zijn (Joh. 1:1–3, 14). Hij, de eeuwige Zoon, is Mens geworden tot in eeuwigheid opdat God alles in allen zou kunnen zijn.

Wanneer dat ogenblik is aangebroken, zijn alle voornemens van God in vervulling gegaan. De eeuwige rust voor God is aangebroken. De liefde en de macht van God hebben op alle terreinen de overwinning behaald. God kan rusten in Zijn liefde. Alles wat er om Hem heen is,

zal er zijn voor Hem en alles wat er is zal zich in Hem verblijden. Overal en in alles zal God te zien zijn en niets anders. Al de wensen van Zijn hart zijn dan volmaakt vervuld...

6. DE LICHAAMELIJKE OPSTANDING – DE HOOP VAN DE GELOVIGE

De opstanding en de doop

Na uit de volheid van zijn hart te hebben gesproken over de toekomstige regering van Christus, pakt Paulus in vers 29 de draad van zijn betoog weer op die hij na vers 19 had los gelaten. Hij brengt een nieuw argument naar voren, om daarmee het belang van de opstanding nog verder te onderstrepen. Dat argument is de doop. Het lijkt ons misschien ver gezocht, maar we zullen zien hoeveel de doop met de opstanding te maken heeft.

Wat betekent de doop ook al weer? In Romeinen 6:3 lezen we dat de doop een begrafenis voorstelt. Iemand die begraven is, bestaat niet meer voor deze wereld. Wie zich laat dopen, zegt daarmee dat hij niet meer voor zichzelf wil leven, maar voor Hem die voor hem gestorven en begraven is. Dat gebeurt in een wereld die de Heer Jezus vijandig gezind is. Allen die gedoopt zijn, vormen als het ware een leger dat zich op vijandelijk gebied bevindt. Zij willen allemaal de Heer Jezus volgen dwars tegen verdrukking en vijandschap in.

De wereld is nu nog het gezagsgebied van de satan. Wanneer de Heer Jezus komt, zal dat veranderen, zoals we dat in vers 20–28 hebben gezien. Maar in deze tijd kan de vijandschap zelfs zover gaan dat gelovigen worden gedood. Zo ontstaan er gaten, lege plekken in het leger. Wat is het dan prachtig als er nieuwe volgelingen van Christus komen die zich laten dopen en zodoende de gaten in de gelederen weer opvullen.

Wat heeft dit alles nu met de opstanding te maken? We kijken nog eens goed naar vers 29. Het gaat daar over gelovigen die gestorven zijn en over anderen die nog leven en gedoopt zijn. Voor de gelovigen die gestorven zijn, is er een eind gekomen aan het volgen van een

verworpen Christus, aan een leven van smaad en verachting. Anderen, die de Heer Jezus hebben leren kennen, hebben zich laten dopen en hebben de opgevallen plaatsen ingenomen. Zij gaan nu achter de Heer Jezus aan, terwijl zij delen in de smaad en verachting die dat met zich brengt.

Maar wat zou dat allemaal voor zin hebben als er geen opstanding was? Juist het uitzicht op de opstanding brengt mensen ertoe af te zien van een gemakkelijk en aangenaam leven en vrijwillig te kiezen voor een weg van vernedering en bespottung. In de opstanding vindt de vergelding plaats voor al de geleden ontbering. Dan zal God alles vergoeden waarvan in dit leven afstand is gedaan ter wille van Hem. Kijk maar naar de Heer Jezus. Hij heeft om de vreugde die vóór Hem lag het kruis verdragen en de schande veracht (Hebr. 12:1, 2). In Hebreëen 11:35 worden gelovigen genoemd die *'werden gefolterd zonder de verlossing aan te nemen, opdat zij een betere opstanding verkregen.'* Ik zou u willen aanraden in dat licht dat hele hoofdstuk eens te lezen.

Leven met de dood voor ogen

Paulus heeft het ook geweten! Had hij het in vers 29 nog over anderen, in vers 30 en 31 heeft hij het over zichzelf. De omstandigheden waarin hij leefde waren verre van rooskleurig: 'ieder uur in gevaar. Ik sterf dagelijks'. Dat is niet overdreven. Dat leek de Korinthiërs misschien wel zo en daarom zet hij zijn woorden kracht bij door te wijzen op hun roem. Waaruit bestond hun roem, waarop beroemden zij zich? Welke roem zij ook maar hadden, deze kwam doordat hij hun het evangelie had gepredikt. Hun roem was daarom zijn roem en die had hij in Christus Jezus. Hij voegt eraan toe 'onze Heer'. Hij verbindt hier de Korinthiërs met zichzelf als onderworpen aan een gemeenschappelijke Heer.

Paulus heeft heel wat keren oog in oog met de dood gestaan. Voor iemand die zijn Heer en Meester dicht op de hielen volgt, is dit het levenspatroon. Wie zich ervoor inzet om op allerlei wijze en bij elke

gelegenheid Christus uit te leven, kent geen 'einde werktijd', geen verstrooiend programma met zijn borrelnootjes. Paulus was zich er voortdurend van bewust op welk terrein hij zich bevond. Voor hem was deze wereld een doorgangsterrein. Hij moest erdoor heen en hij ging erdoor met een duidelijke opdracht. De rust en de beloning zou hij in de opstanding krijgen. Zolang hij daar nog geen deel aan had, was zijn leven een strijd, een gevecht.

De mensen die zijn leven belaagden, vergelijkt hij met wilde dieren. Het waren wrede, onverzoenlijke mensen die bloed wilden zien. Wat hem in Efeze is overkomen, staat beschreven in Handelingen 19 vers 23–41. Wat je daar leest is beslist geen kleinigheid. Stel je eens voor dat duizenden mensen massaal tegen jou in opstand kwamen, omdat jij hun het evangelie hebt verkondigd! Zou je dan niet terecht voor je leven vrezen? Mensen veranderen in beesten wanneer ze in massa worden opgezweept. Oorlogen in het verleden en het heden bewijzen dat.

Dwaalt niet!

Maar wat zou het voor zin hebben je leven zo in de waagschaal te stellen, als er geen doden worden opgewekt? Dan kun je toch beter vandaag van het leven genieten? Morgen kun je er wel niet meer zijn. Ook mensen die van het leven plukken wat er van te plukken valt, realiseren zich best dat er een ogenblik komt dat ze moeten sterven. Alleen denken ze dat dat pas morgen zal zijn en niet vandaag. Ze schuiven het fatale ogenblik altijd voor zich uit. Ze redeneren: 'Morgen kan ik sterven, daarom wil ik vandaag nog uit het leven halen wat erin zit.' Dat lijkt heel logisch en dat is het ook als je geen rekening houdt met de opstanding. Maar omdat er wel een opstanding is, is deze redenering een dwaling.

Dwaalt niet! Luister niet naar de mensen die zo denken en leven. Ga er niet mee om! Wie met hen omgaat, zal erdoor in hetzelfde levenspatroon vervallen. De apostel waarschuwt de Korinthiërs nuchter te worden. 'Nuchter' wil zeggen: niet beïnvloed door een

bepaalde geest van denken. Mensen die leven zonder God maken zichzelf en anderen wijs dat zij nuchter zijn. Ze staan met beide benen op de grond en houden alleen rekening met wat ze kunnen zien. Als je gelooft ben je niet nuchter, maar zweverig, beweren zij.

Geloof er maar niets van. Het zijn mensen die onwetend zijn aangaande God en daardoor met Hem geen rekening houden. De werkelijkheid is andersom. Wie nuchter is, luistert naar wat God in de Bijbel zegt en handelt daarnaar. Dan leef je zoals het behoort en zondig je niet. Onwetend zijn aangaande God is voor de ongelovigen normaal. Maar hier worden gelovigen aangesproken. Wanneer dit van u of mij gezegd zou moeten worden, zouden wij ons diep moeten schamen. De onwetendheid die hier bedoeld wordt, betreft gelovigen die beter hadden moeten weten, maar die door omgang met verkeerde mensen aan het dwalen zijn geraakt.

Vragen over de opstanding

Het is niet erg uitnodigend om een vraag over de opstanding te stellen, als je in het antwoord voor dwaas wordt uitgemaakt. Wie heeft er nu geen vragen over de opstanding!? Maar we moeten blijven bedenken, dat Paulus het nog steeds over mensen heeft die de opstanding niet serieus nemen, zoals dat ook vandaag bij veel zogenaamde christenen het geval is.

Ook de vraag van vers 35 moet je in dat licht bezien. Hij wordt gesteld door iemand die nog steeds niet van plan is zich te laten overtuigen dat er een opstanding is. De vraag is alleen maar gesteld om de nieuwsgierigheid te bevredigen en niet vanuit een innerlijk verlangen meer van het handelen van God te weten. Paulus wijst de vraagsteller dan ook in zekere zin terecht door hem te wijzen op voorbeelden uit de natuur. Daaruit had vraagsteller al het nodige over de opstanding kunnen leren.

Ik hoorde van een man die op sterven lag en veel had nagedacht over de dood en wat er daarna zou zijn. Hij geloofde niet in een opstanding van doden. Hij had een lang ziekbed gehad. Vanuit zijn

bed had hij het uitzicht naar buiten en zag hij de planten en de bomen. Het was hem opgevallen dat in de herfst alles als het ware aan het sterven was. De kleuren veranderden bijna alle in bruin en de bladeren vielen af tot er niets meer over was dan kale takken. In de winter leek alles zelfs dood te zijn.

Maar wat gebeurde er in de lente? Dan ontstond er nieuw leven! Aan de takken verschenen knoppen, die zich later ontwikkelden tot bladeren en bloemen. Er kwam leven na de dood! Dit opende hem de ogen voor zijn eigen situatie. Hij kwam tot geloof in de Heer Jezus en toen hij stierf wist hij dat het daarmee niet afgelopen was, maar dat hij naar zijn Heiland ging en ook eens een nieuw lichaam zou krijgen.

Wat deze man zag en opmerkte sluit aan bij wat Paulus hier zegt. Hij wijst op het zaad dat gezaaid wordt. Dat moet eerst sterven en dan pas gaat het ontkiemen en komt het op. En wat komt er dan op? Lijkt het nog op de zaadkorrel die gezaaid is? Het lijkt er in de verste verte niet meer op. De korrel die in de aarde gezaaid is, is niet hetzelfde als wat er na verloop van tijd boven de grond verschijnt. Toch is wat er boven de aarde verschijnt, ontstaan uit de korrel die is gezaaid. Het soort zaad dat is gezaaid, bepaalt wat eruit zal gaan groeien. Je zou raar opkijken als je de grond zou omspitten, er vervolgens graszaad in zou zaaien om een mooi grasveld te krijgen en na verloop van tijd zou er een golvend tarweveld staan. Dat kan natuurlijk niet.

Zo is de opstanding van de doden

Bij elk zaad hoort een eigen lichaam, een eigen groeisel dat boven de aarde zichtbaar wordt. Zo heeft God dat bepaald in de natuur: Hij geeft aan alles een eigen lichaam, een eigen gestalte. In Genesis 1 wordt daarvan gezegd dat God alles *'naar hun aard'* heeft gemaakt (vs. 11, 21, 24, 25). Wie om zich heen kijkt in de natuur, nu niet naar de plantenwereld, maar naar de mensen- en dierenwereld, merkt daar hetzelfde onderscheid op. Mens en dier zijn gemaakt van dezelfde substantie, namelijk vlees. Toch zijn er enorme variaties in

deze materie. Wat is er door God een geweldig onderscheid aangebracht tussen mensen, dieren, vogels en vissen!

Om in die verschillende onderscheidingen nog meer kleur te brengen, voert Paulus nu het onderscheid tussen hemelse en aardse lichamen in. In de vorige verzen heeft hij het over de aardse lichamen gehad, in vers 40 en 41 gaat hij een stapje hoger en wijst hij op hemelse lichamen, zoals de zon, de maan en de sterren. Elke planeet in het heelal heeft een eigen bijzondere heerlijkheid, en die is door God gegeven.

Samenvattend kunnen we uit het voorgaande drie dingen leren:

1. er is sprake van zaad, dat eerst moet sterven, waarna er vervolgens een lichaam uit voortspruit dat er totaal anders uitziet dan het zaad (vers 37 en 38);
2. er is sprake van onderlinge verschillen tussen de uitgesproten lichamen (vers 39);
3. er is sprake van een onderscheid tussen hemelse en aardse lichamen (vers 40 en 41).

Deze drie dingen zijn ontleend aan de eerste schepping te midden waarvan wij leven en bewijzen dat er een opstanding is. De conclusie is: *'Zo is ook de opstanding van de doden'* (vers 42).

Het opstandingslichaam

Er is dus aangetoond dat er een opstanding is en dat de opstanding zal gebeuren op een manier die vergelijkbaar is met de voorbeelden uit de natuur. Maar daarmee is nog niet gezegd hoe wij er in de opstanding precies uit zullen zien. Dat wordt uit de volgende verzen ook niet direct duidelijk. Wel wordt duidelijk dat het allemaal veel heerlijker zal zijn, zonder enige herinnering aan de zwakheid en het verderf van een aarde waar de zonde zijn verwoestende werk heeft gedaan.

We kunnen dit vergelijken met een rups en een vlinder. Een rups spint zich helemaal in en na verloop van tijd komt er een schitterende vlinder te voorschijn. Onvoorstelbaar, deze gedaanteverwisseling. Wanneer we nu ons aardse bestaan vergelijken met de rups en ons opstandingslichaam met de vlinder, dan hebben we een beetje idee van de verandering die zich in de opstanding zal voltrekken.

Paulus gebruikt voor ons 'rupsenbestaan' de woorden 'vergankelijkheid', 'oneer', 'zwakheid' en 'natuurlijk lichaam'. Deze woorden geven aan hoezeer in ons aardse lichaam de gevolgen van de zonde hun sporen hebben getrokken. Wanneer wij sterven, is dat het laatste en duidelijkste bewijs van de neergang die ons lichaam vanaf de geboorte heeft ondergaan. Dan gaat ons lichaam in de aarde: het wordt 'gezaaid'.

Maar daarmee is het voor de gelovige niet afgelopen! Er wordt juist gezaaid omdat er een opstanding is. En die opstanding laat een heel ander en veel heerlijker lichaam zien. Het lichaam wordt opgewekt in 'onvergankelijkheid', 'heerlijkheid', 'kracht', en als een 'geestelijk lichaam'. De woorden die hier worden gebruikt, hebben te maken met de Heer Jezus en Zijn werk, met de hemel, met God en met de Heilige Geest.

De Heer Jezus heeft door Zijn werk aan het kruis *'de dood te niet gedaan en leven en onvergankelijkheid aan het licht gebracht'* (2 Tim. 1:10). De hemel is de plaats waar heerlijkheid te zien is en beleefd wordt en waar we eerst niet konden komen (Rom. 3:23, 24; 5:2). Het is de kracht van God waardoor de opstanding zal plaatsvinden (Ef. 1:19, 20).

Het lichaam dat we dan hebben, zal er één zijn dat geen natuurlijke behoeften meer kent: het heeft geen eten en drinken meer nodig om in leven te blijven. Het leven van het opstandingslichaam is een leven dat geestelijk is, dat wil zeggen: de Heilige Geest voorziet in alles waarom dat lichaam vraagt en dat is de gemeenschap met de Vader en de Zoon.

De eerste en de laatste Adam

Om het verschil tussen het natuurlijke en het geestelijke lichaam duidelijk te maken, haalt Paulus aan wat er geschreven staat over de schepping van de eerste mens. We zien het: weer een ‘zo staat er ook geschreven’ (vs. 45). Op elke vraag met betrekking tot het bestaan van de mens en het hiernamaals moeten we het antwoord zien te vinden in de Bijbel. Hoe werd de eerste mens ook al weer tot een levende ziel? Dat gebeurde doordat God de adem van het leven in hem blies. Door de adem van God kon de natuurlijke mens zijn bestaan op aarde beginnen en kon hij met God omgang hebben.

Als we het woord ‘ziel’ in de Bijbel tegenkomen, kunnen daar verschillende dingen mee bedoeld zijn. Eén daarvan is, om er de niet-materiële zijde van de mens (dus iets anders dan zijn lichaam, dat je de materiële kant van de mens zou kunnen noemen) mee aan te duiden. Als het woord ‘ziel’ op deze wijze gebruikt wordt, ziet het gewoonlijk op de mens in relatie tot de aardse omstandigheden, hoe hij zich voelt en gedraagt op aarde.

Wat er met de eerste mens is gebeurd, wordt nu vergeleken met dat wat er plaatsgevonden heeft met de laatste Adam. De Heer Jezus wordt hier ‘de laatste Adam’ genoemd om aan te geven dat er nooit meer een volgende Adam zal zijn. Wat is nu het kenmerk van de laatste Adam? Hij werd tot een ‘levendmakende geest’. Hij ontving dus niet, zoals de geschapen Adam, iets van God, maar Hij gaf Zélf leven aan anderen.

De Heer Jezus deed dat, nadat Hij was opgestaan uit de doden. Hij blies in de discipelen en gaf hun daardoor een leven waarin de Heilige Geest kon werken (Joh. 20:22). Dit lijkt op wat er gebeurde met Adam (Gen. 2:7), maar het is toch iets anders. Door wat er met Adam gebeurde, kon hij op aarde gaan leven als een levende ziel. Door wat de laatste Adam deed, kregen de discipelen een nieuw leven, dat hen geschikt maakte om in de hemel, bij God, te komen.

We zien hier ook de volgorde: eerst het natuurlijke, daarna het geestelijke. Deze volgorde komen we elke dag tegen. Een baby heeft alleen behoefte aan melk. Je kunt aan een baby niets kwijt over geestelijke zaken. Dat kan pas als iemand een zekere leeftijd heeft bereikt.

Niet alleen is er verschil in wat Adam en de Heer Jezus geworden zijn, er is ook verschil in hun oorsprong, waar ze vandaan komen. Dit verschil is enorm. De eerste mens dankt zijn bestaan aan het stof van de aarde. Na de zondeval heeft God gezegd: *'Stof zijt gij en tot stof zult gij wederkeren'* (Gen. 3:19). De mens met al zijn eigenwaan is niets meer dan dat. Zonder een machtig werk van God was er ook geen hoop dat daar ooit verandering in zou kunnen komen.

Maar toen kwam de tweede Mens. Waar kwam Hij vandaan? Een nieuwe mens uit het stof van de aarde? Nee! Hij is uit de hemel gekomen. Hij is wel Mens geworden, maar zijn oorsprong is de hemel. Deze twee Adams hebben beide hun 'nakomelingen'. Wie bij de eerste mens, Adam, hoort is ook stoffelijk. Wie hoort bij de laatste Adam, die hier 'de Hemelse' wordt genoemd, is hemels. Dat is even wat! We zijn nog wel op aarde en hebben nog deel aan het stoffelijke, maar innerlijk horen we bij de hemel. Het wachten is op de grote verandering die zal plaatsvinden bij de opstanding. Dan zullen we het beeld van de Hemelse dragen.

De zaken waarover het hier gaat, zijn geen zaken waar vlees en bloed deel aan hebben. De uitdrukking vlees en bloed ziet op de mens als een schepsel met beperkingen en waar sinds de zondeval de zonde in woont. Daardoor is hij aan de vergankelijkheid onderworpen. God kan Zijn koninkrijk niet openzetten voor zulke mensen. Zij zijn door Hem niet als erfgenamen aangewezen. Het beërven van Zijn koninkrijk is weggelegd voor hen die met dé Erfgenaam, de Heer Jezus, verbonden zijn. Buiten die verbinding is er geen leven, geen erfenis.

Een verborgenheid onthuld

Als Paulus bij dit punt van zijn onderwijs is aangekomen, gaat hij nu een verborgenheid bekendmaken. Hij heeft het de hele tijd gehad over de opstanding van de doden. Dat is iets wat ook in de tijd van het Oude Testament bekend was. Alle gelovigen in het Oude Testament zijn gestorven in het geloof dat er eenmaal een opstanding zou plaatsvinden en dat zij dan zouden ontvangen wat God had beloofd (zie Hebr. 11). Om aan de opstanding deel te hebben, moet iemand wel eerst gestorven zijn.

Het bijzondere van de verborgenheid die hier wordt onthuld, is dat als Christus komt om al Gods beloften te vervullen, niet allen gestorven zullen zijn. Er zullen namelijk ook levende gelovigen op aarde zijn wanneer Christus terugkomt. Paulus zegt het zelfs op een manier, alsof hij erop rekende dat hij niet zou ontslapen. Hij heeft het over 'wij, de levenden'. Hoeveel te meer kunnen wij die nu leven dat dan zeggen.

Wat gebeurt er dan met de levenden? Zij zullen worden veranderd. Dat is nodig, want in vers 50 hebben we gelezen dat vlees en bloed Gods koninkrijk niet kunnen beërven. We hebben een lichaam nodig dat bij God in de hemel kan zijn. Dat krijgen we van de Heer Jezus als Hij komt (Fil. 3:21). Het moment waarop dat zal gebeuren, is niet in een eenheid van tijd uit te drukken. Wij gebruiken allerlei woorden als wij de snelheid van een gebeurtenis willen aanduiden: een flits, pijlsnel, een onderdeel van een seconde e.d. Maar elke omschrijving doet te kort aan de snelheid waarmee deze verandering zal plaatsvinden: het is in een ondeelbaar ogenblik.

Het signaal dat deze gebeurtenis inluidt, is het geluid van de bazuin, de laatste wel te verstaan. Paulus zinspeelt hiermee op gebruiken in het Romeinse leger, waar de bazuin drie keer geblazen werd: de eerste keer stelde voor dat er moest worden opgebroken; de tweede keer dat er moest worden opgesteld; de derde en laatste keer was het bevel om op te trekken. Opbreken, opstellen, optrekken, zo ging

dat in de Romeinse legers. Zo moet het ook gaan bij ons als christenen. Zijn wij al opgebroken en staan we al opgesteld? Opbreken wil zeggen: alles losmaken wat ons nog aan de wereld bindt. Opstellen wil zeggen klaar staan voor vertrek. Het wachten is nog op de laatste bazuin.

Dan gebeuren er in dat ondeelbaar ogenblik twee dingen. Eerst worden de doden opgewekt. Zij krijgen voorrang boven de levenden, al is het maar een moment van dat ondeelbaar ogenblik. Zij blijven geen ogenblik langer in het graf dan nodig is. Wat er verder gebeurt, kunnen we lezen in 1 Thessaloniërs 4:15–18. Dat gedeelte gaat over dezelfde gebeurtenis. De nadruk ligt daar op de ontslapenen, terwijl hier de verandering van de levenden meer op de voorgrond staat. In elk geval is het resultaat dat wij dan altijd met de Heer zullen zijn. Een prachtig vooruitzicht!

De dood verslonden tot overwinning

Er moet dus een grote verandering plaatsvinden, willen wij de hemel kunnen binnengaan en dáár kunnen wonen waar God en de Heer Jezus wonen. Ons lichaam is, als gevolg van de zonde, vergankelijk en daarom moet het onvergankelijkheid aandoen. Vergankelijk wil zeggen dat het met ons lichaam steeds slechter gaat. We kunnen aan fitness-training doen en nog veel meer, om ons lichaam in een goede conditie te houden, maar een keer houdt het op. Als we al gezond blijven (op gezondheid kunnen we geen claim leggen) dan zullen we toch een keer gaan merken dat we niet meer alles kunnen wat we vroeger wel konden. Daarin komt die vergankelijkheid tot uiting.

Dat proces van achteruitgang is er niet meer als ons lichaam in onvergankelijkheid is opgewekt en met onvergankelijkheid is bekleed. Daarbij komt nog dat ons huidige lichaam sterfelijk is. Dat past helemaal niet bij de hemel. Ons lichaam moet daarom onsterfelijkheid aandoen. Op het lichaam dat we krijgen bij de komst van Christus, hebben het verouderingsproces en de dood geen enkele vat meer. Het is dus niet alleen een lichaam dat niet meer kan

sterven en tot in alle eeuwigheid zal blijven bestaan, maar er is ook geen enkele kans dat de dood het ooit nog in zijn macht krijgt.

Wanneer is het moment gekomen dat het woord *'de dood is verslonden tot overwinning'* zal uitkomen? Dat is op het moment dat alle verlost en uit de graven zijn opgewekt. De opstanding zal namelijk in een paar fasen plaatsvinden. De eerste fase gaat in vervulling bij de komst van de Heer Jezus voor de gemeente. De Heer Jezus komt dan nog niet terug op de aarde. Hij zal alle gelovigen die ooit op aarde hebben geleefd, opwekken en tot Zich nemen in de lucht (1 Thess. 4:17).

Toch zullen er na de opname van deze gelovigen nog gelovigen sterven. Dat zijn zij die na deze opname tot geloof zijn gekomen. Velen van hen zullen de belijdenis van hun geloof met de dood moeten bekopen. Dat zal vooral zijn tijdens een grote verdrukking die enkele jaren na de eerste fase van de opstanding zal losbarsten. Over deze gelovigen lezen we in Openbaring 6:9. Toch nemen zij deel aan de 1000-jarige regering van Christus (Openb. 20:4). Zij zijn dus opgewekt voordat Christus Zijn heerschappij zal aanvaarden. Dat is de tweede fase en daarmee is de eerste opstanding voltooid (Openb. 20:5).

Dan is er geen sprake meer van vergankelijkheid en sterfelijkheid. Ze zijn vervangen door onvergankelijkheid en onsterfelijkheid. De overwinning over de dood is volledig. Dat, als laatste vijand, de dood nog moet worden teniet gedaan, doet aan de overwinning niets af. Dat is slechts het voltrekken van het vonnis (Openb. 20:14). De dood kan zijn verschrikking niet meer uitoefenen. Nooit zal er meer een gelovige in een graf worden gelegd.

De woorden van vers 55 klinken dan ook als een triomfantelijke overwinningskreet, waarbij de dood als het ware wordt uitgedaagd om zijn prikkel en zijn overwinning te tonen. Maar de dood heeft geen antwoord meer. Wanneer alle gelovigen aan het machtsgebied van de dood zijn ontrukkt door de gedaanteverwisseling van de levenden en de opstanding van de doden, is het met de dood gedaan.

Zijn zeggenschap over de lichamen van de levende en gestorven gelovigen is hij voorgoed kwijt.

Nu leven voor de Heer

De dood had eerst een heel sterk wapen waarmee hij de mensen kon verslaan en dat was de zonde. De zonde wordt hier de prikkel van de dood genoemd. Tussen de dood en de zonde is een duister verbond gesloten. Door de zonde is de dood in de wereld gekomen en de zonde sleept alle mensen mee in de dood.

De wet doet daar nog een schepje bovenop, omdat daardoor de zondige, opstandige wil van de mens aan het licht komt. De wet stelt immers niets anders voor dan een aantal geboden voor de mens om aan te gehoorzamen? En wat blijkt? Dat de mens die geboden niet houdt, maar ze overtreedt. Hij is niet in staat de wet te houden, omdat de zonde zo krachtig in hem werkt. De wet toont de kracht van de zonde aan.

De brief aan de Romeinen heeft duidelijk gemaakt dat er met de wet niets mis is. Het is mis met de mens. Gelukkig heeft God ons niet laten voorttobben in deze ongelijke strijd. Wij waren de verliezers. Maar de overwinning is ons door God gegeven in de gave van Zijn geliefde Zoon. Gegeven! Het is een geschenk, dat wij door genade mochten aanpakken. We hoefden er zelf niets voor te doen. Alles wat wij probeerden te doen om te ontkomen aan de angst voor de dood en om te overwinnen in de strijd tegen de zonde, daarvan was het resultaat keer op keer een nederlaag.

Prijs God! Hij heeft de overwinning gegeven. Op het kruis van Golgotha deed de Heer Jezus de zonde te niet; toen Hij opstond uit het graf deed Hij de dood te niet. Hoewel wij nu het volle resultaat daarvan nog niet zien heeft Hij wel een complete en eeuwige overwinning behaald. God ziet het eindresultaat al en wij mogen dat in het geloof ook al zien. Wat kun je anders doen dan God daarvoor danken?

Voor de toekomst is dus alles geregeld. Maar wat te denken van ons verdere verblijf hier op aarde? We leven nog in een wereld waar de dood zijn macht uitoefent. De Heer Jezus is nog steeds niet gekomen om ons lichaam te veranderen. Dat betekent dat we nog een opdracht hebben te vervullen.

Het laatste vers van dit hoofdstuk begint met 'daarom' en slaat dus terug op de voorgaande verzen. Als we iets van die verzen hebben begrepen, zullen we daarin een machtig motief kunnen vinden om ons helemaal te geven in het werk van de Heer. Het uitzien naar die grote verandering is een flinke aansporing om ons overvloedig in te zetten en niet slechts een klein beetje van onze tijd en krachten te geven.

We worden opgeroepen standvastig en onbeweeglijk te zijn. Dat is nodig omdat er veel tegenwerking komt als we ons voornemen voor de Heer Jezus te leven. Eén ding weten we in ieder geval na al het voorgaande: onze arbeid is niet tevergeefs in de Heer. Het zou wel tevergeefs, of nutteloos zijn als er geen opstanding was. Maar de opstanding is een feit en als die plaats heeft, wordt de beloning uitgereikt.

7. DE LICHAAMELIJKE OPSTANDING – DE VREES VAN DE ONGELOVIGEN

De opstanding: geen ontkomen aan

Na het uitvoerig betoog van de apostel Paulus over de opstanding van de gelovigen, moeten we ook nog kijken naar de opstanding van de ongelovigen. Die is er namelijk ook. Nadat de eerste opstanding is voltooid, en alle gelovigen levend zijn gemaakt en met Christus de duizend jaar regeren, lezen we: *‘De overigen van de doden werden niet levend voordat de duizend jaren voleindigd waren’* (Openb. 20:5). Deze doden, dat wil zeggen hun lichamen, werden levend gemaakt om voor de grote witte troon gesteld te worden, waar Christus als Rechter zal zitten om hen te oordelen (Openb. 20:11).

Niemand van de ongelovigen ontkomt aan dit oordeel. Zoals geen van de gelovigen vergeten wordt bij de komst van Christus, zo wordt geen van de ongelovigen over het hoofd gezien: *‘En de zee gaf de doden die in haar waren, en de dood en de hades gaven de doden die in hen waren, en zij werden geoordeeld, ieder naar zijn werken... En als iemand niet geschreven gevonden werd in het boek van het leven, werd hij geworpen in de poel van vuur’* (Openb. 20: 13, 15).

De poel van vuur of de hel is oorspronkelijk bereid voor de duivel en zijn engelen (Matth. 25:41). De duivel wordt erin geworpen, terwijl het beest en de valse profeet zich daar al bevinden. In die vreselijke plaats worden zij dag en nacht gepijnigd tot in alle eeuwigheid (Openb. 20:10). Maar zoals we net hebben gezien, zullen in dit vreselijke lot ook allen delen van wie de namen niet in het boek van het leven staan. Zij zijn gestorven zonder het verzoeningswerk van Christus voor zichzelf te hebben aanvaard.

De hel is de plaats waar de worm niet sterft (Mark. 9:48). Dat wil zeggen dat het verteringsproces dat het lichaam in het graf

ondergaat, in de hel nooit ophoudt. Het lichaam lijdt daar dan ook tot in alle eeuwigheid, dat is eindeloos, de helse smarten.

Wat een misleiding is het dan ook die door sommige theologen wordt verkondigd. In zijn boekje 'christen en crematie' (uitgave 1977 Boekencentrum B.V. 's Gravenhage) zegt ds. Th. Delleman: 'Ik ben door bijbelstudie tot de conclusie gekomen dat de klassieke leer inzake 'de hel' bijbelse grond mist en er ruimte moet zijn voor herbezinning ten aanzien van de ...leer dat alles en allen in het heil zullen delen na een louteringsproces en de... leer dat zij die zich aan Gods liefde bewust blijven onttrekken als ze door het nulpunt van de dood gaan, 'nihil' blijven: stof dat weerkeert tot stof... Wie zich aan de gratie Gods welbewust onttrekt, zal met een ontzettende schok van schrik gaande door het nulpunt van de dood de afwezigheid van Gods gratie ervaren en dan nergens meer zijn.'

Het is werkelijk verbijsterend dat dit nota bene met een beroep op de Bijbel als een waarheid gepredikt wordt. Hoe wordt hiermee de ernst van het eeuwig oordeel dat ongelovigen lichamelijk zullen ondergaan, teniet gedaan. En zoals we hebben gezien, is het juist de loochening daarvan, waardoor de deur naar de crematie wordt geopend. Als het godsdienstig besef niet meer door de Bijbel, maar door het intellect of de wetenschap gevoed wordt, is de dwaling geboren. Gelukkig komt er een rechtszitting waar Christus alles in de juiste verhouding zal plaatsen en een volmaakt rechtvaardig oordeel zal uitspreken en uitvoeren.

De rechterstoel van Christus

Er zijn drie verschillende tijdstippen waarop Christus vanaf Zijn rechterstoel zal rechtspreken. Het gaat ook om drie verschillende groepen die op die drie verschillende tijdstippen voor de Rechter zullen verschijnen. Het zijn dus drie verschillende zittingen.

De eerste zitting vindt plaats wanneer de gemeente is opgenomen en alle gelovigen geopenbaard zullen worden (2 Kor. 5:10).

De tweede zitting vindt plaats wanneer de Heer Jezus op aarde is teruggekeerd (Matth. 25:31–33). Voor die rechterstoel verschijnen de volken en zij worden geoordeeld naar de houding die zij hebben ingenomen tegenover ‘de broeders van de Heer Jezus’ die in de tijd van de grote verdrukking het evangelie van het koninkrijk hebben gepredikt. Dat is de inleiding op het duizendjarig vrede-rijk.

De derde zitting vindt plaats na het duizendjarig vrede-rijk. De rechterstoel is daar de grote witte troon (Openb. 20:11). Voor de troon verschijnen alle mensen die op aarde hebben geleefd en in ongeloof gestorven zijn. Zij hebben zich nooit met berouw over hun zonden tot God bekeerd. Zij zullen worden geoordeeld naar wat er in Gods boeken over hen geschreven staat. Op grond daarvan zullen ze worden verwezen naar de poel die van vuur en zwavel brandt. *‘Vreselijk is het om te vallen in de handen van de levende God!’* (Hebr. 10:31).

Niemand die in de hel wordt geworpen, zal zich verzetten. Niet alleen omdat het onmogelijk is zich tegen een almachtig God te verzetten. Er is ook geen verzet tegen de uitspraak. Hoger beroep is geen optie, omdat de schuld overtuigend is vastgesteld. Iedere veroordeelde kan niet anders dan erkennen dat het uitgesproken vonnis volmaakt rechtvaardig is en de uitvoering ervan niet anders dan terecht.

De noodzaak van de rechtspraak

Hoe noodzakelijk is het dat er een rechterstoel komt! Onze kranten staan vol met berichten over verkrachting, kindermishandeling en talloze andere soorten van ongerechtigheid. Zelfs het uitoefenen van recht gebeurt vaak op onrechtvaardige manier. Voor de grote witte troon zal elke zaak die ooit op aarde gediend heeft, heropend worden. Elke uiterlijke misdaad en elk verborgen motief (1 Kor. 4:5) zal aan het licht komen en volmaakt rechtvaardig worden gewogen.

In tegenwoordigheid van de alwetende God zal geen moord onopgelost blijven, geen verborgen aangedaan leed zonder vergelding blijven, geen enkele verrijking ten koste van anderen

onbestraft blijven, geen bedrijver van welke misdaad ook onbekend blijven. Ook allen die door zelfmoord meenden een proces op aarde te kunnen ontlopen, zullen voor de rechterstoel verschijnen en gedwongen worden tot het afleggen van verantwoording van hun daden.

Ze staan er allemaal: de grote en de kleine doden (Openb. 20:12). Dat ziet niet op hun lichaamslengte, maar op hun daden. Niet alleen de grote doden zoals massamoordenaars, kinderverkrachters en terroristen staan er. Ook de mensen die massamoordenaars, kinderverkrachters en terroristen veroordeelden en zich zoveel beter voelden. Zij meenden dat ze zich niet hoefden te bekeren, omdat ze zichzelf te goed achten om zulke misdaden te begaan. Onder de kleine doden staan zij die de mond vol hadden over verdraagzaamheid, maar die tegelijk het leven van hun man, vrouw, kinderen, hun burens of collega's vergalden.

Laat u met God verzoenen!

De gelovige hoeft niet bang te zijn voor het oordeel. De Rechter is zijn Redder. Maar omdat hij weet hoezeer de Heer als Rechter te vrezen is, zal hij de mensen willen overtuigen van wat hen te wachten staat als zij zich niet bekeren (2 Kor. 5:11). Hij zal, in navolging van de Heer Jezus, de mensen vertellen dat ze bang moeten zijn voor Hem die zowel ziel als lichaam kan verderven in de hel (Matth. 10:28). Hij zal dat doen, omdat de liefde van Christus hem dringt.

De liefde van Christus was zo groot dat Hij Zichzelf voor schuldige zondaars overgaf in de dood. Hij kwam niet door eigen schuld in de dood. Hij nam vrijwillig die plaats in, uit liefde voor anderen, opdat ieder die in Hem gelooft, overgaat vanuit de dood in het leven. Dat de Heer Jezus moest sterven, zegt alles over de toestand waarin de mens was terecht gekomen. Het betekent dat ieder mens in de dood ligt. Door de dood en opstanding van de Heer Jezus kan nu aan ieder mens het leven, het eeuwige leven, worden aangeboden (Joh. 3:16).

De indringende en treffende uitnodiging aan ieder die nog in ongelof leeft, mag aan het eind van dit boekje niet ontbreken: *'Laat u met God verzoenen'* (2 Kor. 5:20). Het is de uitnodiging van de God van hemel en aarde die Zijn eigen veelgeliefde Zoon overgaf in de dood. Deze unieke Mens werd door God tot zonde gemaakt (2 Kor. 5:21), niet tijdens Zijn leven, maar in de drie duistere uren op het kruis. Toen keerde al Gods boosheid over de zonde zich tegen Hem. Toen werd de zonde geoordeeld en uitgedelgd van voor Gods aangezicht. De gerechtigheid van God in het oordeel over Zijn Zoon wordt in iedereen gezien die de verzoening heeft aangenomen.

Tot besluit

Ik wil eindigen met een woord van de Heer Jezus: *'Want er komt een uur dat allen die in de graven zijn, zijn stem [van de Heer Jezus] zullen horen en zullen uitgaan: zij die het goede hebben gedaan tot de opstanding van het leven, en zij die het kwade hebben bedreven tot de opstanding van het oordeel'* (Joh. 5:28, 29). Niemand zal zich tegen de machtige stem van de Zoon van God kunnen verzetten. Allen komen uit de graven.

Ik bid vurig dat u het 'goede' hebt gedaan, dat wil zeggen dat u het woord van geloof dat gepredikt is, hebt aangenomen. Dit woord van het geloof luidt als volgt: *'Dat, als u met uw mond Jezus als Heer zult belijden en met uw hart geloven dat God Hem uit de doden heeft opgewekt, u behouden zult worden. Want met het hart gelooft men tot gerechtigheid en met de mond belijdt men tot behoudenis'* (Rom. 10:9, 10). Het geloof in de lichamelijke opstanding van Jezus Christus is een van de noodzakelijke peilers om behouden te worden.

Oude Sporen 2008

